

მეცემსი

1885-1887

მეცემის დამატებით გამოდის თვეში ოთხჯერ, ყოველი თვის თხუთმეტს ღ ოც-და-ათ მიცემებში.

გ ა ზ ე თ ი ს უ მ ა ნ ი :

| | |
|-----------------------------------|--------|
| ერთი წლისა გეგზებით დაგუგზავნილად | 5 მან. |
| ხანგვარი წლის | 3 — |
| „მეცემის“ რუსული დამატებით | 6 — |
| ხანგვარი წლით | 4 — |
| ცალკე რუსული დამატება წლით | 3 — |
| ხანგვარი წლით | 2 — |

გაზეთის ფულს და ყოველ გვარი წერილების გეგზავნა შეიძლება რედაქციაში ამ აღრესით: *Во редакцію „Мѣсяца“ (Пастыр).*

შველა სტატუტები და კორესპონდენციები, რომელნიც რედაქციაში იმეზიან გეგზავნილი დასაბეჭდავით, უფოდ ვრცელად და გასაგებად უნდა იყვნენ ავტორთაგან ხელ-მოწერილი. ავტორთაგან გეგზავნილი სტატუტები შეიძლება ხან-დის-ხან შემოკლებით და შესწორებით დაბეჭდონ.

სტატუტები, რომელნიც არ დაიბეჭდებიან, სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მათს ხარჯით უკან-ვე დაებრუნოს.

სტატუტები მიღებთან რუსულ ენაზე დაწერილიც და თარგმნით დაიბეჭდებიან.

რა არის საპირიო მეცემსთა და საგეგმსთა შობის სასარგებლო ვანწყობილობისა და დამოკიდებულებისათვის?

რა საშუალება უნდა იხმაროს, ან როგორ უნდა მოიქცეს საზღვრდებო, რომ სიყვარული, თანაგრძობა და სრული ჩემენა დაიმსახუროს საშუესობაგან? ამ კითხვის განსამარტებლად ბევრი ლაბარაკის და მოსაზრების მოყენა არ არის საჭირო. მოძღვარმა რომ სიყვარული, თანაგრძობა და სრული ჩემენა დაიმსახუროს თავის საშუესობაგან საჭიროა, რომ იგი ნამდვილ მოძღვრულად ეტკუოდეს თავის საშუესობს და ნამდვილ მამასავით ზრუნავდეს საშუესობის კეთილ-დღეობისათვის. ამ მოკლე სიტყვებით ბევრი რომ მოითხოვება მიღლისათვის. პირველად მოძღვარი არის შემსრულებელი ღვთის-მსახურებათა, მლოცველი და თავის საშუესობის ზუამდგომელი ღვთის წინაშე, ვარდაცემში ღვთის მადლისა, რომელიც საჭიროა ყოველთა კაცთათვის, როგორც ამ ქვეყანაზე, ისე მომავალ ცხოვრებასა შინა. თუმცა ყოველივე ამას ასრულებენ ჩვენნი მოძღვრანი მას აქეთ, რაც ჰრისებეს სარწმუნოება დამკვირდა ჩვენში, მაგრამ ამ თავის წმიდა მოვალეობას ისე კრძალვით არ ასრულებენ ზოგ-

ერთნი ჩვენნი მოძღვრანი, როგორც აბას მოითხოვს მათგან რიგი და წესი. ღვთის მსახურების შესრულებას სული და გულით მომზადებული უნდა შეუდგეს ყოველთის მოძღვარი და ამ დროს მისი გონება გუფანტული არ უნდა იყვეს ამა წუთით-ოფოდის ამაოზრუნითა. იმისათვის, რომ მიღველი გონებით გუფანტული არ შეუდგეს ღვთის მსახურების აღსრულებას, წმიდა მამებისაგან და მართლ-მადიდებელი ეკლესიისაგან დაწესებულია სხვა-და-სხვა ლოცვები, რომელნიც უნდა წაიკითხოს მიღველმა ყოველ გვარღვთის მსახურების აღსრულების წინ. მხოლოდ და მასწავლ მიღველმა აუგებენ ძველი მიღველები ამ მხრით და მართლაც ზოგიერთები საუგებლნიც არიან. ზოგიერთი ნსწავლნი მიღველები არ ცდილობენ, რომ რიგაზად და კანონიკაზად მომზადებულნი შეუდგენ ღვთის მსახურების აღსრულებას. მაგრამ, საშუესობაზად არც ზოგიერთი ძველი მიღველები იქცევიან საკებაზად ამ შემთხვევაში. ჩვენ ხშირად გვიჩხავს, რომ ორც, სამი და ხშირად მეტი მიღველიც ერთად შეუდგებიან ლოცვას, ლოცვას აკითხებენ მეღვთისც და თიერთონ გამართლებს სხვა-და-სხვა საგნებზე ზავს, მიენიკითხველი არ მოახსენებს მიღველებს ლოცვანის საკითხებების გათავებას, მანობამდისინ არ შესწყვეტენ

ლაპარაკს. ლეთის მახტურებისათვის წინათვე მოუჭხა-
დებლობა ბუერს ემზნევა მღვდელ-მოქმედების აღსრუ-
ლების დროს.

მეორედ ფრიად საჭიროა და მიუყოლებელი
მღვდლისათვის, რომ ის ყოველ მღვდელ-მოქმედებას
ასრულებდეს კრძალვით და გულთი. კრძალვით და და-
ბეჯითებით მღვდელ-მოქმედების აღსრულება მღვდლი-
საკან დიდ გავლენას ახდენს მაყურებელზე. ისე არც ერ-
თი საშუალებით და არა ფიზიკური კრძალვებით მღვდელს არ
შეუძლია ჩანერგოს ხალხის გონებაში კრძალვა და
მოწონება ლეთის-მახტურებისადმი, როგორც თავი-
თი კრძალვით და თავისი ცქვეთი მღვდელ-მოქმედების
დროს. რაუკ მღვდელი შეუძლება რომელიმე მღვდელ-
მოქმედების შესრულებას, მაშინ მისი გონება მთლად
ამ საგანზე უნდა იყოს მიქცეული. ამ დროს ის უნდა
ერიდოს სხვა პირთან ლაპარაკს და სხვა-და-სხვა ბრძა-
ნების გაცემას. მკვლევარი კანონები სასტიკად უ-
რძადავენ შემოსილ მღვდელს ფისიმე ხელის ჩამო-
თმევას და ბაას სხვა ცერმო პირთან. მაგრამ ამ კ-
ნონს, სამწუხაროდ, ისე მტკიცედ არ ასრულებენ
ყველა მღვდლები, როგორც სასურველია. ზოგი მღვდე-
ლი იკამდის იმ დროს, რომ აჩერებს ლოცვას და მღვდელ-
მოქმედებას და სხვა-და-სხვა ბრძანებას სცემს თავის
ოჯახის წევრებს... ან წირვის დროს მითხველს და
უწყებს სწავლებას და ფორამ უწყსებაზე შენიშნა ე-
კლესიაში, მაგალითებზე, ლაპარაკი მოლოცვებში,
აღებს აღსაყდის კარს და დიდს ხმით აჩემებს ხალხს;
ხან-დის ხან კიდევ ესაუბრება ზოგაერთვის რომელიმე
წესის აღსრულებასზე. მღვდლის ყველა ამისთანა მოქ-
მედებას კულ შთაბეჭდილებას ახდენს მაყურებლებზე
და ამიტომ, საჭიროა, მოძღვარი ავიდოს ამავს,
რომ ჯეროვანი პატივი და შეხედულება დაიმსახუროს
სამწყსათაგან. ჩვენი სიტყვების დასამტკიცებლად და-
აკვირდით თქვენ იმ მღვდლების ცხოვრებას, რომელ-
ნიც გულიანად და კრძალვით ასრულებენ ყველა
მღვდელ-მოქმედებას და ცხადია შენიშნათ, რომ
ამისთანა მღვდლის სამოველო დიდ პატივს სცემს და
მის ეკლესიაში ყოველთვის სუფევს წესიერება და
კრძალვება მღვდელ-მოქმედების აღსრულების დროს.
ამისთანა კრძალვით მღვდელ-მოქმედების აღმასრუ-
ლებელი მღვდელი ძალიან უყვარს სამწყსოს და
ყოველ შემთხვევაში პატივს სცემს მათ.

ჩვენ აქ არაფერს არ ვთვით მღვდელ-მოქმე-
დების აღსრულებისათვის სასიკეთის გამოიხატვის შე-
სახებ. მდლობა ლქვითა, ამ შემთხვევაში ჩვენ ში არ-

სებობს იმისთანა მშვენიერი წესი, განსაკუთრებით
მთიანის გუბერნიაში, რომელიც არც ერთ ადგილას
არ არის სხვა ქვეყნებში. დროის ფულის შეკრების
საქმე მთიანის გუბერნიაში და სხვა-და-სხვა მღვდელ-
მოქმედების შესრულებისათვის გადამჭიროს სასიკეთის
დადგენა (TAKSA) მისაზა მზავალი მოსალოდნელი
უქმყოფილება მაძღვართა და სამწყსოთა შორის.
მართალია, დროის ფულების შეკრების საქმე ზოგაერთ
ადგილას ძლიერ განძელებულია და ძივდელიც შე-
წუხებულნი არიან თავის დროზე თავის ხედვა და
ამის ფულის მიუღებლობით, მაგრამ ეს უმთავრესად
წარმოსდგება მამასახლისებისა და სხვა წევრებად მო-
ხელეებისაგან და იმიჯია, რომ ამ უწყსობასაც მოე-
ლება ბოლო. შაველ შემთხვევაში არც ერთ მღვდელს
არუტრეყთ ჩვენ, რომ მღვდელ-მოქმედებისათვის წინ-
დაწინ მოათხოვოს სასიკეთი. ეს წინ-დაწინ სას-
ყდლის გამოთხოვა ძლიერ ამდაბლებს მღვდელს სამ-
რველას თვალში და სზაბს მათ შორის იმ რწმენას,
სიყვარულს და პატივისცემას, რომელიც ნიადავ უწ-
და იყოს მოძღვარს და მაწაფეს შორის. მართალია,
ზოგაერთ შემთხვევაში მაძღვარი დანაჯრული რჩება
და მისი ნივთიერი მდგომარეობა უარისდება, მაგრამ
მღვდლებს მაინც არ უნდა დაივიწყოს თავისი მავალი
დანიშნულება და თავის მაკვლავლის რიგინად შეს-
რულებისათვის უნდა დაივიწყოს ყოველივე განსაცდელი-

დგე. დ. დამბაშიძე.

ჩვენი შთაბეჭდილებანი და შენიშვნები რუსეთში
მომხარაზრობის დროს.

ნეტავი იმას, ვისაც შეძლება და მოხერხება აქვს
მთელი ქვეყნის შემოვილის და სხვა-და-სხვა თემის
ხალხთა ცხოვრების დოთალოგებისა, სასიხარულოდ
და სასიკეთლოდ უნდა ჩავთვალოთ ისიც, თუ მთე-
ლი ქვეყნის არა ერთი რომელიმე მხარის შემოვილი
და დახედავ მაინც გლორისებია. ბევრი დამტკიცება არ
უნდა; ვგონებ, იმას, რომ ცნობის მოყვარებისაგან
გამოწვეული მოკვანაზრობა ძლიერ აფართოებს კაცის
გონების ფარგალს, მსჯელობას და კაცო იმ წერიმალ-
ნობისაგან გამოჰყავს, რომელშიაც იგი არის ჩავარდ-
ნილი ერთსა და იმავე ადგილზე განუშორებელი ცხოვ-
რების გამო. შენს ცხოვრებას, შენს სიყვითს და სიგ-
ნაბეს, შენს ძალსა და სისუსტეს მაშინ უფრო ცხადთა-
ხედა, როდესაც სხვა თემის ხალხთა ცხოვრებას და-
არებ შენ ცხოვრებასთან. ამ შედარებით ყოველი
კაცო ცხადთ დანიანავს ყველა თავის ნაკლულებინებას
და ღირსებას.



მოგზაურობის მავიერიობას შერება ხან-დის-ხან ზოგიერთ მოგზაურთა აღწერილობის კითხვაც.

რაც ჩვენ ჩვენი გამოცემა დავაზრდით, სულით და გულით გესურდა ჩვენი მკითხველები, განსაკუთრებით სამშობლონი, ვადეცნო სხვა თემის ხალხთა ცხოვრებას, ზნეს და ჩვეულებას; ვადეცნო განსაკუთრებით ადელა მას, რაც არის შესანიშნავი სარწმუნოებრივისა და ზნეობრივის მხრით სხვა თემის ხალხთა ცხოვრებაში. ჩვენ ამ მხრით იმედი გვექონდა იმ ჩვენი თანამომეგობისა, რომელნიც სხვა-და-სხვა ქვეყნებში სცხოვრებენ; იმედი გვექონდა, რომ ეს პირნი მოგვარდებოდნენ ამ კნობებს, მაგრამ, ჩვენდა სამწუხაროდ, მოგეტყუდით. ზოგიერთებმა, მართალია, დახმარება აღმოგვიჩინეს, მაგრამ, სამწუხაროდ, მათ ისეთ საგნების აღწერას მიაქციეს ყურადღება, რომელნიც ჩვენი თვის სრულებით სპირითა და სასარგებლონი არ იყვნენ. არც შეიძლება ვთქვათ ჩვენ ისინი ამაში. მისი კაცს ზნობად არ შეუძლია მიაქციოს ყურადღება იმისთანა საგნებს, რომელნიც სამშობლოებისათვის არიან საინტერესონი...

ამ მხრით ჩვენ განვიხილეთ ამ წელში მოგზაურობა რუსეთში და ვგსლუს, რომ ჩვენი შთაბეჭდილებანი და შენიშვნები ამა მოგზაურობის დროს განუზიაროთ ჩვენ მკითხველებს. მთუ რამდენად სასარგებლო იქნება ჩვენი მკითხველებისათვის ჩვენი შთაბეჭდილებათა და შენიშვნათა აღწერა, ეს თვით მკითხველებისათვის მივჩინებო. ჩვენ მხოლოდ დედლებით, რომ ჩვენი შთაბეჭდილებანი და შენიშვნები სისწორით და უმეტესად ვადავსებთ მკითხველებს. ამ მოთხრობებში ჩვენ მარტო მოგზაურობის აღწერას არ მივუძღვეთ ყურადღებას. ჩვენ დაწერილობით მოგიყვანთ იმ კითხვებს, რომლებიც აღძრა ჩვენში მოგზაურობის დროს სხვისგან წარმოთქმულმა სიტყვებმა ანუ მოქმედებამ და ზნობად მოგზაურთაგან ვაგონილ საინტერესო საუბრებსაც მოგიყვანთ მთლად. მალა შეუდგებით პირ-და-პირ საგანს.

25 აპრილს ამა წლისას მივიღეთ ნება-რთება და ლოცვა-კურთხევა რუსეთში სამოგზაუროდ მისი ყოფილდ უსამშობლოებისათვის იმერეთის ეპისკოპოსისგან-რიელისაგან. 27 აპრილს, დღით ორშაბათს განვიზარბეთ ვამგზავნება სახლიდამ. ამ დროს ჩემთან შემთხვევით მოვიდა ერთი თბილისელი ჩემი კარგი ნაცნობი. როცა მე და ვაგო, რომ ამ დღეს ვამგზავრებას ვაპირებდი, მიჩნია, რომ ორშაბათს დღეს არას გზით არ ვამგზავრებულყუი, რადგან ორშაბათი უნებ-

დური დღეა და ამ დღეს ვამგზავრებულ კაცს უთუოლ უნებდრება შეზღუდვა რამეო. მე უმტყცივები ამ კაცს, რომ ეს ამაო მორწმუნეოა არის-თქო, მაგრამ ის მანძი თაივისს ამაოა და მოჰყავდა სხვა-და-სხვა უნებდური შემთხვევები, რომელნიც ვითომ შემთხვევით ორშაბათს ვამგზავრებულ მის ნაცნობ პირთა. ეს კაცი არ ვევაგონოს თქვენ, მკითხველო, უსწავლელი კაცი. არა, ის ნასწავლოთაგანია და ლობი-რალიც, რომელსაც ძლიერ სუსტად სწამს ყველა ის, რაც ჩემთვის და თქვენთვის, მკითხველო, პირველ საუნჯეს შეადგენს... სავირეველია სწორით! სამშობლოებს ვმდურთან, რომ მან სხვა-და-სხვა ამაო მორწმუნეობანი კიდევ ვერ მოსაო მდაბალ და გაუნათლებელ ხალხში! როგორ უნდა შესძლოს მღვდელმა ზოგიერთ ამაო-მორწმუნეობათა ფესვიანად აღმოფხვრა იმ ხალხში, რომელსაც ვერ-ჯერობით სწავლის შუტი არ მოჰქენია, როდესაც ზოგიერთი ნასწავლი პირნიც კი ასე საოცრად ვრწმუნებთან სხვა-და-სხვა ამაო-მორწმუნეობათა! შრწმუნებთან, მაგალითებარ, რომ ორშაბათი დღე უნებდურია, და ამ დღეს წასულ მოგზაურს უთუოლ რამე უნებდურება შემთხვევა მოგზაურობის დროს! ჩვენი ამისთანა პირებსა ვა-ვათქენამ: როცა რაცღენ თაიის თაის ბოძანდ, მაშინ ნუსუქლადენო. ჩვენ მაინც ამ დღეს ვამგზავრებთ თბილისისკენ. ამავე დღეს ჩველით თბილისში. მზაში შესანიშნავი არა ვეინახავს რა. მხოლოდ რკინის გზის ვაგონში ჩვენი ყურადღება მიიქცია ორი იმერე-ველი ბაჰსმა. ეს იმერელები ბაჰსობდენ რაჯაბურ საქმეებზე და-კოლ-ქმრობის კავშირზე. ავ ამ იმერელების ბაჰსი:

— მამ დავემართოს, ჩემო ზურაბ, კარგი იყოს კარგი ხასიათის კოლი. იმე, ბატონო, რა სჯობია კარგ კოლს! ის, ბატონო, მალამოა ათას ნაირი შენი უნებდურებისა, კოლი არის ოჯახის ბურჯი, შენლების აღმზრდელი, ვაჭირებაში მომხმარებ, შრომში თანაშემწე. მარგი კოლი ვისაც ჰყავს, ის ბედნიერია; კი კოლის პატრონი მუდამ მხიარულია. აეო კოლი ჩემ მტერსაც აშორის მჭერთმა. აეი კოლი, ლეიის რისხვას რა იტყვიან, სწორეთ ის არის. აეი კოლის პატრონი თაიის გულის ვარამს ვერც კი ვამოსთქვამს ვნით.

— მალეობა მჭერთსა, ვუნებდა მეორე, რომ სოფლებში კიდევ კარვად სცხოვრებენ კოლ-ქმრები, მაგრამ ქალაქებში და დიდ ნასწავლ პირებში მჭერთმა შეინახოს! პირველად კი იყურებენ ვეირგინს და



მერე ცალკე სცხოვრებენ. მის გაუგავსად ეს, ბატონო! სოლ-ქმრის საწოლის გაყრა როგორ შეიძლება? როგორც კი გამოვრდებიან ერთი-ერთიანებით, მაშინვე მათ შორე ჩაწევა ეშმაკი და სამსაჯურა რომ უწიროს მღვდელმა, ევლარ გამოდენის მათგან ეშმაკს. მაგრამ გასაკვირველი უფრო ისაა, რომ დაშორებით კი დაშორდებიან ხოლმე ერთი ერთიანებით, მაგრამ შუალევი მაინცა ჰყავთ!...

— მაი მისთანა შეიღობის ყოლას, უხასუებებს პირველი, თითონ ხომ არ ზრდიან შეიღობს. თუ იშოვებს ძიძა, ხომ კარგი და, თუ ამის შემდეგა ანა აქვსთ, აიყენენ ჩვილ ყმაწვილებს და ღამით რომელიმე ქუჩაში მივადებენ და, თუ გინდა ძალღებავც შესტამოს ბავშვი, იმის დარდი არა აქვსთ. აი შეარტყვიანოს ღმერთმა მათი დედობა და მათი ნაშუსი!.. მართლდეს ჩვენი სოფლის სკოლის მასწავლებელმა ვახუშტის ამოკითხვა, რომ ამა და ამ ქუჩაზე პატარა ყმაწვილი ნახესო. დასწვევლოს ღმერთმა, სოკო ხომ არ არის, რომ მივიღამ ამოდიოდეს!...

თქვენც დამეთანხმებით. მკითხველო, რომ ეს დღევანდელი საბაბო საგანი ჩვენი გლეხებისა ნამდვილი ვითარება და მოვლენა არის ჩვენი დროისა. რა არის მიზეზი, რომ ცოლის თხოვა უბედურებად მიამჩნიათ ბევრს და მზად არიან უცოლოდ დარჩნენ თავის სიცოცხლეში? ამის მიზეზი, ჩვენი აზრით, ის ვახლავთ, მკითხველო, რომ ზაგვიერთმა ჩვენმა ქალ-ბატონებმა სრულიად დაივიწყეს ცოლ-ქმრობის კავშირის დანიშნულება. დაივიწყეს მათ, რომ ცოლი თანაშემწეა ქმრისა ცხოვრებაში, რომ ორივენი ვალდებული არიან შევლები კეთილად აღზარდონ. ძღარი ახსოვთ მათ ეს უმთავრესი მიზანი ცოლ-ქმრობის დანიშნულებისა, რომლის დავიწყების შედეგია სიმრავლე უფულოდ დაბერებულ მამაკაცთა და ქაღჭუჭად დაბერებულ დედაკაცთა.



ახალ-სენაქიღაპ.

მისი ყოვლად უსამღვდელოესობის ბურია-სამეგრელოსი ევსკოპოზის ბრიგადის განკარგულებისამებრ ამა თთვის ოცს ახალ-სენაქში ენარქიული კრება ჰქონდათ ამა ენარქიის სამღვდლოების დეპუტატებს. და-

ნიშნულ დღეს გამოკვალდა საკმაო რიცხვი დეპუტატებისა. ძეგბამ აღიჩინა თავს-მგდომარეულ ბლაღოზნი მღვდელი მ. ბიორკი ბერიძე და საქმის მუკარობილად მღვდელი მ. დიპტრი მიქაძე. შეწვევ თავს-მგდომარის აღიჩენისა კრება შეუდგა საქმეს. უმთავრესი საგანი, რომლის განსახილველად და გარდასაწყვეტად დეპუტატები იყენენ მოწვეულნი, იყო შემდეგი: **თბილისის სასულიერო სემინარიის მთავრობას განუზრახავს პარალელური განყოფილების გახსნა სემინარიის მესამე კლასთან.** ამ პარალელური განყოფილების შესანახავად სემინარიის მთავრობა ითხოვს იმერეთის და ბურია-სამეგრელოსი ენარქიების სამღვდლოებისაგან ყოველ წლებით 1500 მანეთს. ხოლო ერთ დროებთან 300 მანეთის კლასის საკურო ავეჯულობის მოსაბოვლად. ძეგბის გახსნისა თანავე ახალ-სენაქის ოთხ-კლასიანი სასულიერო სასწავლებლის სამმართველომ გადასცა თავს მგდომარის მოწერილობა ყოვლად სამღვდლო ბიორკისა და სავნის შესახებ. თავს-მგდომარემ წაუკითხა დეპუტატებს ყოვლად სამღვდლოს ბიორკის მოწერილობა და შემდეგ განუპარტა მან კრებას, თუ რა საკუროა ამ პარალელური განყოფილების გახსნა თბილისის სემინარიაში, რომელიც უმეკონელობის გამო პარალელური განყოფილებაშია, ვერ იტყვს საკმაო რიცხვის მოსწავლეთა. მთელს ორ გუბერნიაში, ბრძანა თავს-მგდომარემ, საქართველოს სამღვდლოებს მხოლოდ ერთი სემინარია აქვს და ამ სემინარიაში მიღიან სწავლის მისაღებად ყველა მოსაუფენი, რომელნიც კი კარგად ათავებენ ჩვენს ოთხ-კლასიან სასულიერო სასწავლებელთა, რომელთა რიცხვი დღეს მთობისის და თბილისის გუბერნიებში ექვსია. მითითებულ ამ სასწავლებლიდან ყოველ წლებით 15 მოსაუფენს მაინც გაავაზვიან სემინარიაში. მაშა სადამე სემინარიის პირველ კლასში შემსვლელთა რიცხვი ძეგბე ყოველ წლებით 80. როგორ შეიძლება ამდენი მოსაუფენის მიღება პირველ ნორმალურ კლასში, თუ მას პარალელური განყოფილება არ ექნა და რადგან დღეს ასეთი განყოფილება არსებობს სემინარიის პირველ და მეორე კლასებთან, ამიტომ საკუროა, რომ შემდეგ კლასსაც ექნეს ასეთივე განყოფილება, თუ არ გვირდა, რომ ჩვენ შეიღობს, უადგილობისა გამო, უარი არ უთხრან სემინარიაში შესვლასზე. შემდეგ თავს-მგდომარის სიტყვი სასამღვდლოების შეკრებულმა დაადგინა შემდეგი განაწილება: **უნიადგან თბილისის სასულიერო სემინარიის მესამე კლასთან პარალელური განყოფილების**



გასახსნელად და შესანახად ითხოვება იმერეთის და შურია-სამეგრელოს სამღვდელ რეზიდენსაგან ყოველ წლოვით 1500 მანეთი, ხოლო ერთ ღრობებითად 300 მანეთი კლასის საქირა ნივთების მოსაპოვებლად, ამისათვის შურია-სამეგრელოს სამღვდელთაგან ვალდებულია შეიტანოს ამა 1887/8, სასწავლებლო წლისათვის პარალელური განყოფილების გასახსნელად და კლასის საქირა მოწყობილების მოსაპოვებლად ექვსას ორმოცდა ხუთი მანეთი (645 მ.), თითოეულ შტატის მღვდელმა გადინხდოს მანეთი ნახევარი, ხოლო 1888/9, სასწავლებლო წლიდან ყოველ წლოვით თითო მანეთი და ხუთი შაური, რომელიც შეადგენს ყოველ წლოვით ხელს მანეთს. ხსენებული ფულები იქნეს შეგროვებული გასყიდული წმინდა სანთლის მოწოდებულ ფულგონისაგან, რადგან მაშინ წმინდა სანთლის ევკრობის საქმეც კარგად წავა. რომელიც ეკლესიის კრებულებით ამ ფულს სანთლის მოგებისაგან ვერ შემოიკრანს, ევლდებოდა ეს გადასახადი თავის საკუთარი საშუალებებისაგან შეეცოს. ხოლო რაც შეეძება დანარჩენი ფულების წყაროს გამოიხატოს პარალელური განყოფილების შესანახად, ამაზე წინა დადებამ მიეცეს როგორც იმერეთის ეპარქიის სამღვდელთაგანს, აგრეთვე აუხსნეთის და მლაღიკავჯის ეპარქიათა სამღვდელთაგანს, რადგან ამ ეპარქიების სამღვდელთაგან თანახმად წარ ჩვენსა სარგებლობენ ამ სემინარიით.*

დამსწრე მადედეტაგანა.

ს ა მ ბ რ ა ზ ი ლ ა მ .

9 მაის ჩვენ დავესწართ წირვაზე პლექანდრო ნეველის მონასტერში. მწირველი ბრძანდებოდა მისი მაღალ ყოვლად უსამღვდელთაგანობა მიტრპოლიტი მსიდორე სამ მღვდელთათვისა და უმაღლეს საზღვდელთაგანთან ერთად. ამ დღეს აუტრთხეს ეპისკოპოსად ერთი სემინარიის რექტორი ბენიამინი. მ. ბენიამინის ეპისკოპოსად კურთხევის წესში მონაწილეობა მიიღეს რვა მღვდელთათვისა, რომელთა რიცხვი მოხმადებოდა საქართველოს ექსარხოსი, მთავარ-ეპისკოპოსი პავლე. მისი მაღალ ყოვლად უსამღვდელთაგანობა მიტრპოლიტი მსიდორე, რომელიც უწინ საქართველოში ექსარხოსად ბრძანდებოდა, დღეს ოთხმოცდა

მცხრე წელიწადშია, მაგრამ გასაოცარ მხნეობას იჩენს. მთელი სამი საათი ფეხზე იდგა წირვაზე და დაღლივად არც კი ეტყობოდა. ლავრა (მონასტერი) მეტად დიდია, მაგრამ ამ დღეს ეს ტაძარი მთლად გატყენილი იყო მოსკოველებით. რაც უნდა გაცეცხული ჰქონდეს კაცს გული სარწმუნოებაზე, არ შეიძლება, რომ მისი გული არ გათბეს, როდესაც თვალთ იხილავს ტაძრის მშენებელ მორთულობას და მოწყობილობას, წესიერ ლეთის მახურებას და იმენს გულის დამატებობდელ გალობას. როდესაც ხედავ აქაურ მღვდლებს, დიდს და პატარას, ნასწავლს და უსწავლეს, შერი გული რაღაც გამოუთქმელ სიამოვნებას გრძნობს და ჰქვია, რომ სწორეთ აქ ყოფილან მორწმუნენიო.

პირველი მაისიდან აქ ძალიან დიდი სიცხეებია. როგორც ამბობენ, წელსაქ ძალიან ადრე გაბოხულა მცენარეულობა. ზამთარიც თბილი ყოფილა აქ წელს, თუმც ჩვენში წრეწარდლისთან ზამთარი ძვირად ყოფილა ამ ორმოცი წლის განმავლობაში.

საქართველოს ღვინის ევკრობას კარგად მოუდევამს აქ ფეხი, მაგრამ სამწყობრო ის არის, რომ ზოგიერთები ათას ნაირად ნაწამლი ღვინოებით სახელს უფუტებენ საქართველოს ღვინოებს. ისინი, რომელნიც აქ კახურ ღვინოებს ჰყიდიან, აქაურ საზოგადოებას არწმუნებენ, რომ საქართველოში მარტო კახური ღვინო თუ დაიღვეა, თორემ სხვა ღვინოები არ ეარვანო. როგორ დავეჯეროთ, არ იცოდნენ ამ პირებს, რომ იმერეთში ბევრგან მოდის ისეთი ღვინოები, რომლებიც კახურს და მუხრანსკის ღვინოებსაც კი არ ჩამოუწევიან უკან. ავიღოთ მაგალითად შილიანის ღვინო რაჭაში, სვირის და ძეგლითის. ძეგლითი მოციდა სიღარიბეს, თორემ ამ ადგილებს ღვინოები აქ და მოსკოვშიდა ძლიერ გავიღოდა და კვი სახელსაც დაიღვდნენ. მოსკოვში ერთ ღვინის სარდაფში მე ვაჯღვინე კაცს ერთი ბოთლი ღვინო. ბოთლზე ეწერა: „კახური ღვინო ძალიანთაროვისა შილიანისადა.“ მეორე ბოთლზე ეწერა: „კახური ღვინო მლაღიკავჯისადა.“ მაგრამ ეს ღვინოები ისე არ ყოფილა ნამდვილი კახური, როგორც მე თვითონ მახედი არა ვარ. თუ კი ასეთი სიყალბით შეიძლება ყველანაირი ღვინის გასაღება, ოღონდ ბოთლზე კი ეწეროს, რომ კახური ღვინოა თქუო, რატომ იმერეთის ღვინოების გასაღება კი არ შეიძლება ვანა ეს ღვინოები ნაკლები არიან იმაზე, რომელსაც ასე ძვირად ჰყიდიან?

შერმეტყვის მოულოაბე ცხლა ჩაპოლინა შოსკოვი 1200 ბოთლი წმიდა ცხური ლინო ვასასილად. თუმცა ბოთლს მანეთ ნახევრად ჰყიდის, მაგრამ მშენებელი ბლომად ჰყავს. ზაგიერითი აქაური მდიდრებისათვის საძველო კი არ არის მანეთ-ნახევრის მიცემა ბოთლ-ლინოში!

ქ რ ო ნ შ ტ ა დ ტ ი ღ ვ ა ნ .

14 მაისს, დღით ვასილიევის კუნძულადგან სოფ. შადით გაკვეთილად კრონშტადტისკენ. ამიდა ბღაერ კარგი იყო, მოგზაურებიც ბლომად იყვნენ. ძლიერ მშვენიერად სანაპირო იყო ზღვა. საათ ნახევრის სავაირდო მანძილი სულ პეტერბურგიდან კრონშტადტამდისან. ნათესადგურიდან ქალაქის ერთ ეკვლიაში წაკვლით წივრის შოსასმინად. წარვა დამდგარი იყო. სახლი აღარ ეტა ეკვლესაში. ის ეკვლესა, რომელშიც ჩვენ შევედით, ადრეით ჩამოეგრძობა პეტერბურგის ეკვლესაებს სან. დიდრით, მშვენიერად ახსიტვეტურით და ძირითადობით. ჩვენი უმთავრესი სურვილი, სხვათა შორის, ამ ქალაქში შოსასმინა იყო მამა იოანე კრონშტადტელის ნახვა და მასთან საუბარი. სამწუხაროდ, მამა იოანეს თერთმეტ სანაპირო წარვა შეენრულებინა და ქალაქში მღვდელ მოქმედების ახსრულებულად დაიარებოდა. ეს უკანასკნელი დროის შესანიშნავი მამა იოანე კრონშტადტელი არის დეკანოზი იოანე ილიას ძე სერგიევი, რომელსეზღვად დღეს პეტერბურგში და კრონშტადტში ამდენს დაწარმოებენ. მასი სურათი მანახავეში თითქმის ყველან არის გამოკავებული და თითქმის ყველა ფორტორიების აქცია გადებულია. პეტერბურგში მამა იოანეს ბუკინი სპეციფიკულ მოქმედს აქისას და ხშირად პეტროპოლის პარკისას სხდვლად. რამდენი პეტროპოლისი და დამახრუბული სასულიერო პირები არიან პეტერბურგში და რამდენი აქცია თავისი სიტყვები დაბეჭდილი, მაგრამ ყველა ეკვლესიის გარეთან, რეინის ოცის ვაგონებში და ქუჩებში მხოლოდ ეს ეკლესია: „მამა იოანე კრონშტადტელის სახეობით, მამა იოანე კრონშტადტელის ქადაგება.“ ხელისგამ დეკანოზის ქადაგებებს უმეტესად ეუფლებოდა და ეუფლებოდა ძვირით. ერთი სიტყვით მამა იოანე კრონშტადტელის სახელი ძლიერ შორს წავა და სულხის პეტროპოლისკენ უფრო გადიდება. თუ როგორამე გზით მოხდა და პეტერბურგში მოსვლა აღუკრძალა მას, მამა იოანე

გათავებულა, რომ უფრო ნამეტანად პეტროპოლში შეიქნება მამა იოანე... ბუკინი მოგვას დაწარმოებინა იოანეს პეტერბურგში, მაგრამ სწორეთ სწვენიად დაგვირბა, როცა შევიტყუეთ, რომ მასზე მეტად გაზვიადებული სმები დადას ხელში მას ზოგიერთ სპეციფიკულ მოქმედებაზე. თითონ მ. იოანეს ამბობს თურმე, რომ მე სასწაული მომქმედდა არა ვარო, მე ვარ ძლიერული მღვდელი და ვინც სარწმუნოებით შევედრება ღვთისა, მას აღუწრულებს დღერთად მას ვედრებასო. სანუქარა ფელები ბუკინი მოსდის თურმე, მაგრამ ის სუველას სამოწველო სახლს ამღვას.

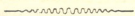
კრონშტადტის გალაქმად არის აქაიე გაუჩინალი ახსები, რომლებშიც პეტროს სოფამდებით და ნუგებით დადას. ქუჩებში ყველან ვარკად არის გაკეთებული, ქალაქი მშვენიერად დაყოფილია და დადას უფლა. შვიდ ადგილას არის შივ ზღვაში ამოკვანილი შინობები, რომლებსეზღვრ მომართული ყოფილა ზარბასნიება. ერთი სიტყვით ჩვენ არ შევედით აღწერთ ყველა სიმამრება დაწერალებით, მაგრამ როგორც სანის კრონშტადტი წდაურ გამოგზებული ყოფილა და მტრად ძლიერ მამად დაუსვლება:

პ ე ტ რ ბ ო შ ი ღ ვ ა ნ .

17 მაისს მოველა ზღვით პეტროპოლში და პეტროპოლისი. პეტროპოლისი ოცდა თუთხმეტ კერსტით შო ნავს პეტროპოლს. პეტროპოლისი დღეს სანუქარად და დასამეტრე ბრუნდება უკან. სოპილები, რომელიც დაიარებინა ამ ქალაქში შუი, მშვენიერად ძირითული არიან. ბილეთების ფასი ძლიერ მცირე არის, რისგამო ყველას შეუძლია ზღვით მოგზაურობა. იმერელ გაცხ, რომლის სანძობლო ბუნებისაგან მშვენიერად არის შეკობილი და რომელსაც ათსანეთი დაუვლია, როგორც უნდა გაუვირდეს აქაური ადგილები და მცენარეულობა, მაგრამ უნდა გთხროთ ძირითადი, რომ მძელი გამოსაქმელა ცალმით პეტროპოლისს მშვენიერება. მთელი ქალაქი მცენარეულობაში არის ათფელები და შორსდამ აქაიე მარტო სულმწიფის სასახლებს დაინახავ. როდესაც შევალ შ.გ. და დაინახე შადრეკებს, მშვენიერ სასიერო გზებს, რომელიც დაწმინდულნი არიან ნამუბით და სხვა მცენარეებით, გამოსვლა აღარ განდით. მთელი დღე შეგამდით იაროთ ისე, რომ



შხის შუქი არ დაგადგოს. ჩემს აქ მეოფობის დროს მღვირ სინივე აუო, მაგრამ მტყანაწულუობა თითქმის მთლად გა- მასული არის. სასახლას ვეუკუსავებო თუმცა მორწმინდე- ბა, მაგრამ მღვირ ვაშქაქებო და მშქანაწრად მორწმინდე- ბა არა. არა მეურა, რომ მთელს მწუთში, ამისთა- ნს სახაეხულა ადგილებო იევეს სადმე გარდა შვი- დჩვის ნაწიბა ადგილებას. ზეტერგოთიედაშ შუაძლება რწინს გზითაგ წამოხაევე ზეტერბურგში, მაგრამ ზღვათ- უფროს იათო ჟღებს საარული... ზეტერგოთიე თით- ქმის მატის გორაკის ფართო ადგილს წარმოადგენს. დაბლა ნაწილზე, ბაღებში მშქანაწერი სასიარისო გჭებაა გაუკანინდი და მასთან აუარებელი შადრეკანება გავითეუ- ლი. მდლდობზე სასახლეებია გამართული. ზეკით სასახ- ლეების სასწორზე თვალ გაუწეადენელი სწორი ადგილება, რომლებიც სულ მტყანარებით არაან დაფარულნი, ამ ადგი- ლებში არის აუარებელი სახაეხულა სადგომებო მომართუ- ლი. სახლები ერთი ერთმანეთზე მანდვრების მატეურ და მო- რებულნი არაან მშქანაწერი ტბებით და ხმარად მშქანაწე- რი მიდვასი უკოებითაგ. შადრეკანებში ამ ტბებდაშ არას მშქებელი აუარებელი წყალი და, რადესაც უნდათ და- უწეება შადრეკანებისა, მაშინ დაუწენებენ. უეკალ ასეებო გასაეკავრული მატამ არას. რომ ეს ადგილი თითქმის ზუნებისაგან არის მორთული და კვრას ხელას ნამოქმე- დარა აქ ცოტა რამ არას. მშქანაწერი აგა, მშქანაწერი ად- გილები, მშქანაწერი მტყანარებით მორთულნი, რომლებ- განად დასწარებასარ ზღვას, მხახეულში ჭბადვას მშქანაწე- რ შობაწადლებას, რომელიც თავის საცოცხლეში არ ჭქრე- ბა შენში და, სადაც უნდა წახაეკლე, ნადაგ გასათკას.



ქართულ ბალოზის შესახებ

შესრულდა ერთი ფრიალ სასიამოვნო და სასარ- ვებლო საქმე. წარსულის თითის ცხრამეტს მარტს ქართულ სა- ეყლესიო ბალოზის აღმადგენელი კომიტეტის წევრებ- მა მამა დ. ლამბაზიძის თავის-მჯდომარეობით კრება მოახდინეს და მოვისმინეთ ბან შილიმონ შორაძისა- ჯან ნორცბზედ გადამტეული ქართული საეყლესიო- ვალოზა,—მოვისმინეთ და აღბატებაში მოვედით! ჩე- ნი აღბატება ბევრმა სასიამოვნო მოსახრებამ და ვა- რემომებამ გამოიწვია. პირველად დაინახეთ ჩვენ კე- კელ ნორცების ქაღალდები და ზედ მცოდნის ხელით

აღბატეული ნორცები, ქვეშ ქართულის საგალობლის წარწერით. ამის დანახვამ ყველას სიხარული გამო- გვიხატა სახეზედ. ეს ერთი უყვადი საქმე მინც ჩაი- დინა ჩვენმა სასულერიო წოდებამ.

ჩვენ, ქვემოლ ამისა ხელის მომწერნი, ეყავით მოწვეულნი შესამოწმებლად ნორცებზედ გადამტეულის ბალოზისა. მოვისმინეთ და განიხილეთ საგალობლის თითოეული ხმა ცალკ ცალკე. დაწყება, მაღალი ბა- ნი და ბანი, და ამ შემოწმების შედეგი მეორე სასი- ამონო ვარემომება იყო, რომელმაც ჩვენი აღბატება აორკცა. ამ შედარებით ჩვენ დაერწმუნდით, რომ ჩვენის ძველის ბალოზის ყოლო კარგად არის დაცუ- ლი და არაერთარი გადამტეება და ცელიდება არ ეტყობა.

ცხრამეტს მარტს ჩვენ მხოლოდ ოციცილოურად განვიხილეთ, თორემ დიდი ხანია თვალ-ყურს ვადე- ნებთ ამ ნორცებზე გადამტეულს ბალოზას. ბევრგან მოვიგისმინა წირვის წესი, ნორცის მცოდნე პირებისა- გან ეყლესიოში ნაგალობელი, შეგვიღარებია ის უნო- ტრად თქმულ ბალოზისთან და ყოველთის საამოე- ნება გამოვიცილია. მარჯერ მთისში საკათედრო სობორში აგალობა ბან შორიძემ, ერთხელ ზესტა- თონში და ერთხელად პარტიკულში ჰეტერ-პაულოზის- შიველიან ხალხი ზლომად დაესწრა, განსაკუთ- რებით იმისთვის, რომ მოესმინათ ნორცებზე გადამ- ტეული ბალოზა და ყოველგან სასოგადობებამ ფრიალ- ცმაყოფილება მიიღო.

მისის წყალობით არის ეს, რომ დღეს ხელში გვაქვს მშვენიერად ასრულტეული შრომა შთამომე- ვლობისათვის გადსატეზად! ჩასაკირეველია, პირველად ეება და დიდება იმს ეკუთვნის, ვინც გამოიწ- ვია სამღვდელეობა ამ კეთილ საქმისათვის, ე. ი. ყო- ვლად უსამღვდელეობის იმერეთის ეპისკოპოსს მებრი- ელს და მასთან თეთი სამღვდელეობებს, რომელმაც ამ საქმისათვის ხარკი არ დაიშურა; ამასთან არ უნდა დაევიწყეთ ისინი, რომელთაც მეორე რამ სასყიდ- ლით მოიღოს ორის წლის განმავლობაში ყოველ- დღე დილას და საღამოს სამ-სამ—ოთხ-ოთხ საათობით იშ- რომეს და არ დაზოგეს თავიანთ მხრივ არაფერი; არც დრო, არც ძალ-ღონე და არც ცდა. ჩვენ თვითონ გეინახავს ჩვენის თვლით, რაგორ ცილოდამენ ჩვენი არსტისტი-მგალობელი ბანი შილიმონ შორიძე და მასთან გადამტეულნი მკალობლები ბანი მთავა- დიაეანი რაჭვენ ხუნდამე; იმპირტი მალაჰანიძე და იელიანი წერეთელი! ესენი ისე გულ-მოადგინედ ჭი-

დებდნენ ხელს ამ საქმეს, ისე მონადამებულად არჩე-
დნენ და აწყობდნენ ხმებს, რომ ერთის მხრით მეტის-
მეტ სიამოვნებას მოჰპოვებდა ამთ შემხედველს და მეო-
რეს მხრით შეგვეცოდებოდათ, რომ ასრე თავ-განწირი-
ვით შრომობდნენ როგორც ზაფხულში, ისე ზამთარ-
ში... და რა იყო ამის მიზეზი? ნუ თუ ის მკიცრე სას-
ყიდელი, რომელიც მათ დანიშნული ჰქონდათ?—
რასაკვირველია, არა. მიზეზი იყო მხოლოდ ერთი:
ყოველი მათგანი გამსქავალული იყო იმ რწმუნებით,
რომ ისინი საზოგადო და სასარგებლო საქმეს აკე-
თებდნენ. ეს აზრი ჰქონდა აღბეჭდილი ყოველს მათ-
განს გულში და ამ აზრმა აასრულებინა მათ ეგ დი-
დი საქმე ასე მშვენიერად და საქებრად.

ყოველი ქართველი ეალბებულა ამ გვირ წრფელ
მშრომელს გულითადი მადლობა გადაუხადოს და ჩვეუ-
ჩვენის მხრივ უგულითადეს მადლობას ეუძღვნით და
მათს შრომას ქართველების წინაშე დიდებულ შრო-
მად და სასიკეთლოდ აღიარებთ.

შუროს სასიკეთლო დავწლი იქმნება საზოგა-
დობებისათვის, თუ ამ შრომას მიუძღებენ შექმდე-
ქართულ გალობას აქეს რვა ხმაზედ სხვა-დასხვა სა-
გალობელი, რომელიც შეადგენს ჩვენის ერის უთბაე-
რეს სიმღიდრეს და დიდებას. ამით შეუძლიან მხო-
ლოდ ერს თავი მოიწიროს, ეს არის რომ მიიქცე-
ყველა განათლებულ ერების ყურადღებას და ამას ჩვენ
გულბრძოლიად არ უნდა ეუცქროდეთ. რამდენად მე-
ტინ სხვა-დასხვა კალოზედ საგალობელი, იმდენად მე-
უდიდესი მნიშვნელობა აქეს ხალხს არა მარტო ჩვენს
ისტორიაში, არამედ საზოგადო ისტორიაშიაც.

ის, რაც გადარებულ იქნა ნოტებზედ, ვერ კი-
დევ დიდს ხანს არ დიკარება ზვირ-მცოდნეთაჲნიც,
მაგრამ რაზედაც ეხლა ეფშობთ, ის კი შეიძლება
ორს, ან სამს წელიწადში დიკარგოს, რადგან ისე
ზწირად არა ხმარობენ და არც ისე აღილიად ხელწი-
მოსაკრავი არის, ჩვენ მოუწოდებთ ყველა ქართველს,
დასდენ მკიცრე რომ სასყიდელი და მათ დაავიერგვი-
ნონ, როგორც ჩვენის წინაპრების შრომას, ისე თავი-
ნი და გადაღებინონ დანარჩენი საგალობელინი არა-
უმეტესს 260 მუხლისა, ცალკალოზედ საგალობელ
წირვის წესისა, რომელიც საქიროა სასწაულებელში
ვადსაცემად. არა უმეტესს-მეტვი იმისთვის მოგახსე-
ნებთ, რომ ეს აღნიშნული რიცხვი ერთობ დიდის
მნიშვნელობისა არის, თორემ ვარდულებელნი კიდევ
დარჩებნან სხვებიც, აი, საგალობელინი, რომელნიც
საკირო არიან ვადსაღებად: 61) „შეალო ლალად-

ევაე“—რვა ხმა—(8), 2) „ლიდება მამასა“—რვა
ხმა—(8), 3) „ანტიფონი“—სამოც-და-ათამდის—
(70), 4) „ღმერთი უფალი“—რვა ხმა—(8), 5)
თვით ხმოვანი პარაკლიტონის რვა ხმა—სამოც-და-
ათხ მუხლამდის—(64), 6) დასდებელი დღესასწაუ-
ლების სამოცამდი—(60), 7) ზოგიერთი სძლის-პირა-
ნი, დარჩენილი თორმეტ საუფლოდგან ვარდულე-
ბელად.

ჩვენ, შეიძლება, კიდევ სხვაეც რამ გვექონ და სათ-
ქმელი, მაგრამ ეგ საგანი ისე პატრესაღებია, რომ
იძულბულ ვყოფთ ჩვენს თავს, აქ შეესდგეთ და ვერ
ამ საგანზედ მუიყმინროთ საზოგადოების აზრი. ასეა
თუ ისე, დიდი იმდელ გვაქეს, რომ ეს ჩვენი თხრენა
არ იქმნება ხმად მლაღადებელისა უღაბნოსა შინა იმ
საზოგადოების წინაშე, რომელმაც არა ერთხელ და-
ამტკიცა თავისი თავ-განწირულება საზოგადო საქმი-
სათვის და შემდეგშიაც არ უღაღადებეს თავის პატი-
ოსანს განზრახვას. („იქერია“)

მგალობელინი:

სონის წმ. გიორგის სობორის
მღვდელი ვასილ ქუთათელაძე.
ანზაური ნიკო მექმარაშვილი.
ანზაური ნიკოლოზ კანდელაკი.

როდის და ვინ შემოიღო პირველად ზარმუნის
ხმარება მკალქსიშიში.

(დასასრულა.)

„მწიქმის“-ს მე 5-6 №-ში ჩვენა ესთქვით, რომ
საეკლესიო ზარების შემოღება, როგორც ზვირ-
ვალბოცემა მოავითხრობს, ეკუთვნის წმ. პავლინსა-
თქო, იტალიელ გნისკოპოზს. შიცრის სარგვის და
საყვირის მაგიერად, რომლებსაც ხმარობდნენ იმ დროს
ქრისტიანების მოსწორებლად ტაძრებში, წმ. პავლინს
გულითა სურდა შემოეილო სხვა რამე. რომში ამ დროს
ბევრგან ხმარობდენ პატარა ზარებს მოსამსახურების
მოსწორებლად. წმ. პავლინს სურდა ამ ვარიეე ზა-
რები შემოეილო ეკლესიებზედაც. საეკლესიო ზარები,
რასაკვირველია, უფრო დიდები უნდა ყოფილიყო-

რომ მორწმუნეთ შორს გავყვანათ მათი ხმა, ამიტომ წმ. პავლინი მუდამ იმაზე ფიქრობდა, თუ როგორ გვეკეთებინა ესეთი ზარები და ან რა ფორმისა უნდა ყოფილიყვნენ ისინი. მითხელ წმ. პავლინს, როცა ის თავის ეპარქიის ეკლესიების დახვედრის შემდეგ დაბრუნებულა თავის საკათედრო ქალაქ ნოლაში, მხებედ-რია ლამის გათვია ერთ უღაბურს ადვილს. ამ ადვილზე ეპისკოპოსის ყურადღება მოუქცევია ერთ გვარ ყვაი-ღებს, რომლებსი მოუყვანილობა სწორეთ ზარებს ემზავსება (ამ ყვაიღებს რუაულად **Колокольчик**-სა ეხსიან). პავლინი კარვად დაპყრობია ამ ყვაიღებს; მერჯე დღეს რომოდენიმე ეს ყვაიღი მოუწვევტია და თან წამოაუღია, როცა თავის ბინაზე მოსულა, ყვაი-ღები წყლიან სტაქანში ჩაუდგეს. შემდეგ მოუწვავტია ერთ თავის კვითლ-მორწმუნე მეზობლისათვის, რომელიც ქვაბების მკეთებელი ყოფილა. მისიკაობი და მექვაბე რამდენიმე დღეს იყენ თურმე ერთად და უკვირდებო-დენ ყვაიღებს და მათ მოყვანილობას. შემდეგ კი ხნის დაკვირვებისა მექვაბეს წამოაუხსნია თურმე: ცხლა კი ვიცო, თუ როგორ უნდა გავაკეთო. ის მაშინვე გამოსულა ბაღში; სწორეთ იმ ყვაიღების მგზავსი ფერი გაუკეთებია თიხისაგან. შემდეგ ეს ფერი მოუწყია მიწაში. როცა ყველა ეს მოუშაბდებია, მერე ვაღაუღლებია ერთად სანდონს, კალა და ზოგიერთი სხვა მანდნულები და ჩაუსხამა მომზადებულ ფქში. როცა ვაცოვებულა, გამოაუღიათ და გაუწმენდიათ ის. წმ. პავლინმა მაშინვე წამოაუღო თურმე ხელი კვერს და შემოაპრა ზარას და, როცა ზარამ ხმა გამოსკა, ეპისკოპოზმა მხელი მოიყარა თურმე და მადლოდა მესწორა უფელსა.

ბი მხოლოდ ეს ვიცით ზებირ-გადმოცემით სა-ეკლესიო ზარების პირველ გამოგონებულზე. რამ-დენად საფუძვლიანია ეს ზებირ-გადმოცემა, არ ვიცით, მაგრამ ის კი უტყველია, რომ ქალაქ ნოლაში წმ. პავლინისაგან პირველად იქნა შემოღებული ზარები მორწმუნეთა მოსაწოდებლად ეკლესიებში.

მეექვსე საუკუნის ნახევარში დასავლეთ ევრო-პაში აქა-იქ შემოიღეს ზარების ხმარება და VIII და IX საუკუნეებში თითქმის ყველა ეკლესიებზე ხმა-რობდენ ზარებს. საბერძნეთში საეკლესიო ზარების ხმარება შემოიღეს მეცხრე საუკუნის ნახევარში. სა-ბერძნეთის იმპერატორის მასილი მაკედონელის თხო-ვით (867—886 წ.) მენეციელმა დოპმა ორსო პირ-ველმა (864—884) გავზაენა კონსტანტინოპოლში თორმეტე ზარა, ეს ზარები იმპერატორის მასილის ბპძანებით ჩამოაპყლეს ეკლესიის კოშტზე, მასთან

მეფემ ბრძანა, რომ ყოველთვის ამ ზარების რეკით შეეცუობნებოთ ქრისტიანებისათვის ღვთის-მსახურების დრო. მაგრამ ეს მხოლოდ ერთად ერთი მაგალითი იყო. ბერძნები მაინც ფიცრის სარეებს და საყვირებს ხმარობდენ ქრისტიანების მოსაწოდებლად ტაძრებში. ბი რასა სწერს ამის შესახებ ნოვგოროდის მთავარ-ებისკაობაში ანტონი (1212—1229 წ.): **წმინდა სო-ფიაში ბერძნები საეკლესიო ზარებს არ ხმარობენ, მათ ნაცვლად უკეთათ ხელში ფიცრის პატარა სარე-კები, რომლებითაც რეკენ წირვაზე, ხოლო წირვის და მწუხრის დროს სრულებით არ რეკენ. ზოგიერთ ეკლესიებზე კი წირვის და მწუხრის დროსაც რეკენ.**“ მის შემდეგ კი, რაც კონსტანტინეპოლი დაიკავეს ჯვაროსანთა, საბერძნეთშიაც შემოიღეს ზარების ხმა-რება, ეიდრემდის 1454 წ. თათრებმა არ დაიკავეს კონსტანტინეპოლი.

რუსეთში ეკლესიებზე ზარების ხმარება შემოი-ღეს დასავლეთ ევროპიად. ეს მოხდა იმ დროს, როცა წმ. მლადიმირმა (988 წ.) მიიღო ქრისტიანობა. მე-თერთმეტე საუკუნის დასაწყისში ნოვგოროდში წმ. სოფის ტაძარში ხმარობდენ ზარებს. შემდეგ ზარების ხმარება იწყეს საეპისკოპოზო და თავადების ეკლესიებში. ამ დროს საეკლესიო ზარები ძალიან პატარაები იყენენ. მითითელი ზარა ორი-სამი ფუთის მესს არ იწონდა. ასეთ პატარა ზარებს ხმარობდენ, რადგან ღირი ზარების ყოფა და ნოტანა დასავლეთ ევროპიადმე მწელი იყო და მასთან ძალიან ძვირადაც ჯღებოდა. ამასთან ისიც უნდა ესთქეთ, რომ დასავლეთ ევროპაშიაც მეთუხმეტე საუკუნემდის ღირ ზარებს არც კი აკეთებდენ. ამ დროს ძვირად ნახაე-ლით ზარებს, რომლებსაც ასი ფუთის მეტრეაწონათ. 1530 წელში ნოვგოროდის მთავარ-ებისკაობაში (შემ-დეგ მიტრპოლიტმა) მაკარიმ პირველად ჩამოასხმევია ორას ორმოცდა ათ ფუთიანი ზარა. მეცამეტე საუ-კუნდიამ რუსეთშიაც დაიწყეს ზარების კეთება, მაგ-რამ ამ საქმეს ხელი შეუშალა თათრების თაე-დაცემამ, რომელთაც მთელი რუსეთი ააოხრეს, გარდა ნოვ-გოროდისა. მაგრამ როცა ამ სამწუხარო დრომ განე-ლო, რუსეთში ხელ-ახლაე იწყეს ზარების კეთება-მან გააიფა ზარები და ამიტომაც სარეკი ფიცრების

და საყვირების მაგივრად ეკლესიებზე შემოიღეს ზარები. რომ ზარების ხმა ყველასათვის აღივლიდა და გონი ლოფილიყო, ეკლესიებთან იწყებდა მალაღობის სამარცხვინოების შენება და ამ სამარცხვინოებზე ჰქვიდებდნენ ზარებს. შოთველი ეკლესიის შემომაჯავალი კლიობადნი, რომ თავის ეკლესიასათვის დღე ზარები მოეპოვებოდა.

ს ა ნ ი ს ტ ო რ ი მ მ ა ს ა ლ ა . *)

(გაგრძელება).

თავი VIII.

ზარებზე, რომლებსაც მკურნალები ზანსადაგებენ უწოდებენ; საეკლესიო ფიციარზე, რომელსაც უწოდებენ „ორან“-ს და რომელსაც ზარებსა მკურნად ხმარობენ; საყვირზე, რომელსაც ეწოდება „ოა“.

ლითონის სიძვირის გამო სამეგრელოში საეკლესიო ზარები იშვიათად აქვთ და სადაც აქვთ, ისიც პატარებია. ბერების ეკლესიებში ორ-ორი ზარი ჰქვიდა, ხოლო პაპების ეკლესიებში და თავადების აჯანოებში თითო. აღმოსავლეთში მარტო ზარებს არა ხმარობენ. შან ქორანას სიტყვებიდანა სიხანს, რომ ეკლესიაში იწყებდნენ ხოლმე ხალხს საკრავითაც, რომელსაც ეწოდებოდა ხე ანუ ფიცარი. ეს ფიცარი, რომელსაც მეგრელები ხმარობენ, არის თხელი, სრვანით იქნება ერთი მტკაველი, ხოლო სიგრძით იქნება ხუთი მტკაველამდინ. ამ ფიცარს ხმარობენ მოარწმუნეთა ეკლესიაში შესაკრებლად მაშინ, როდესაც ეკლესიაში ზარები არა აქვთ. მაგრამ სადაც აქვთ ზარები, იქაც გვრ ამ საეკლესიო ფიცარს არახმუნებენ და მეგრე ზარებსაც ვრცავენ. მთხელი ერთ ბეჭს ეყობენ, რატომ პირველად ზარებს არა რეკამთ მეთეს? ამასზე იმან მომიგო: ეს პირველ ქრისტიანეთა ჩვეულება არის; ამ ფიცარს ხმა მოგვაგონებს ხეს ჯვარისას; როცა ამ ფიცარს რეკას ვაგონებენ, ყველანი პირ-ჯვარს ვალი სახევენ და აღივლიდნენ ლმერთს; ზარებს მისთვის ეხმარობთ, რომ ამ ფიცარს ხმა სუსტია, და ზარის ხმა აცნობებს ხალხს, რომ საღმთო ფიცარს რეკა უკვე გათვალა. მეგრე ბერმა მიამბო შემდეგი: ეს საეკლესიო ხე პირველად პირველ მამათა, ადამ და მესა, დაცემას, და მოარწ-

მუნენი, რომელსაც ვაგონებენ სარეკი ფიცარს ხმას, სინაჟლოთა სთხოვენ ლმერთს იმკლდეს შენდობას; ხოლო ზარის ხმა მოგონებთ მათ ლეთის კაცისადმი მოწყობას, რომელი მოილო მან თვის განხორციელებით და ხარებს, რომელი ანგელოსმა ახარა განხორციელება იგი ქალწულ მარიამსაო.

საყვირს, რომელსაც ეწოდება „ოა“, მეგრელები ხმარობენ პრაქსისების ღრის ან რომელსაც კრება აქვთ, და ან როცა სამეგრელო საქმეებისთვის უნდათ თავი მოიყარონ, ვერაღეთა მებრ: „რავანს შეგვირბოთ კრებულნი, და მხერეთ... და ძეთა პარონისათა მღვდელთა და მხერეთ ნესტებითა მით.“ (რიც. თ. 10). რომელსაც ეკლესიადამ რაიმე ძვირუფას ნივთს მოიპარავენ, მაშინ დიდს ხმით აყვირებენ ბუკს, რომ ამ ხმამ მოგონოს ქურდს თვით ხმა ლეთისა; რომ ამ ხმაზედ აწილოს ქურდი სინიღისმა და მოგონოს, რომ ხატი დასჯის მას ქურდობისათვის. „ხმისა სან-ვირისასა მსმენელმან არა დაცვა ჰყო, სისხლი მისი მასზედ იყოს; და ესრეთ, და რამეთუ დაცვა ჰყო, სული თვისი განირჩინა.“ (ეფე. თ. 33).

თ. IX.

ხ ა ტ ე ბ ზ ე დ .

მეგრელები ხატებს დიდ პატივსა და თავყანს სცემენ. როცა ნახე, თუ როგორის ასახვით თავყანსა სცემენ მეგრელები ხატებს, იფიქრებ, რომ ქრისტიანული სარწმუნოება ისე აღზნებული არა ხალხში არ უნდა იყოს როგორც მეგრელებში; მაგრამ წამდვილად კი ამ შემთხვევაში მათი თავყანის ცემა უფრო მიემჯობება კერპთაყვანის ცემობას, ვინც ქრისტიანულ თავყანს-ცემას. მეგრელები თავყანს-სცემენ ხატებს არა ისე, როგორც ეგვიპტისა, ქალწულისა და წმიდანების გამოხატულებას, როგორც ამას ვესაწავლის ქეშმარიტი ეკლესია ქრისტესი, მოძღვარი ქეშმარიტებისა, არამედ იგინი თავყანსა სცემენ თვით ნივთიერი გამოსახულებას ხატისას და თავყანს-სცემენ მათ იმისთვის, რომ იგინი ან ძალიან მშვენიერნი არიან, ან ფრიად შემეკლნი, ან ძვირუფასი ლითონებისაგან არიან გაკეთებულნი, ან მისთვის, რომ მათ ხმა აქვთ გავარდნილი, ძვირად ფიცხელნი არიან და ყველაზედ მეტ ხალხს ხოცვენო. (!). ამ უკანასკნელთ იგინი შიშით სცემენ თავყანს. ამითი ახსენება ის მოვლენაც, რომ უმეტესი ნაწილი ხატე-

*) ს. „მწყემსო“ 1887 წ., № 12.



ბისა ეცხლისაგან არიან გაცეთებულნი და ოქროში მოვარაუბებულნი; მასთან ძვირფასი ქვებით არიან მოჭედნი, თუმც კი ამ ქვებ შორის ბევრი ყალიბი თვალი უჩვენია. მერ წარმოიდგენს კაცი, თუ რა დიდ თავიანთს სცემენ იმ ხატს, რომელნიც ასვენთან უმთავრეს ეკლესიებში, მაგ. ეპისკოპოსების და მთავრების ეკლესიაში; როდესაც გაცივლიან იმ გზაზე, რომელიც ამ გვირი ეკლესიებთან მიდის, შორიდან განვხვდებით ხატთა თავიანთსკვამს, მუხლს იყოიან. პირ-ჯვარს იწერენ და ბოლოს სამჯერ გარს უკლიან ეკლესიას.

ზოგნი, როცა ეკლესიის კარის ბეჭეტან მივიდნენ, ოთხჯერ-ხუთჯერ მუხლს მოაყრიან და მიწას აკოცებენ, რამდენჯერმე გადისახამენ პირ-ჯვარს, მერმე ხელ-ახლა მიწაზედ დაეხმობიან, გულში ხელს იცემენ და შესთხოვენ ხატს თავის სათხოვარს. პირველი და უმთავრესი მათი სათხოვარი ის არის, რომ ხატმა ამოწყვიტოს მათი მტერი და მათი გამქურდავნი. შალტესი ნიშნით ხატთა რწმენისა არის ის, რომ გასამარლებს დროს ხატზე ფეცი უქანსწერილი საშუალება არის. ამიტომ იშვითად აფეცივენ ხოლმე ვისმეს. ისე ძლიერ ეშინიათ ხატებისა, რომ ბევრი არასოდეს არ დაიფიცეს მათზედ, თუნდ მართალიც იყოს, მაგრამ ესეთი პირნი იშვითანი არიან. ბევრი ხშირად იფიცამს სიკრუტზე, მაგრამ მასთან ფრთხილობენ და მხოლოდ იმ ხატებზედ იფიცავენ, რომელთაც ან უფრო აშველი სახე აქვს, ან არ იფიქრებენ მკაცრებად, ან რომლებს შესახებ ჰქვილობენ, რომ იგინი კარგი თვალით უყურებენ მათ. ასეთი მათი თავიანთს-ცემა ხატებისადმი არ წარმოსდგება ლეთისა და ხატთ სიყვარულისაგან, კეთილის სურვილისაგან და მთავარი ცხოვრების მოლოდინისაგან, რადგან მეგრელებს მხოლოდ ქვეყნიური ცხოვრება სწამთ, არამედ ეს მათი თავიანთს-ცემა წარმოსდგება იმიდგან, რომ ეშინიათ არ დაიხოცონ, ავად არ გახდნენ, ან ქურდებმა არ გასაკრეონ ისინი დაან ბატონმა არ ააოხროს და ოსმალეთში არ გაჰყაროს ისინი. ამიტომ როდესაც მეგრელებს გაქურდავენ, ის იმ ხატთან მიდის, რომელიც უფრო მთვალსწამს, სწირავს მას ორ პატარა პურს და ერთ ბოთლ ღვინოს. მიმტანი დადგება ხატის წინ, ხოლო პაპა მტვლიდ მსხვერპლს თავზედ შემოაულებს პირველს. შემდეგ მიმტანი მიმართავს ხატს, როგორც თავის ტოლ-მხანაგს, შემდეგის ლოცვით: შენ უწე, რომ მე გამქურდეს და რადგან არ შემძლია მოვიგდო ხელში ქურდი, ამისათვის

გვეცადე შესწირავით, რომელიც მომართმევია შენთვის, მოჰკალი იგი, ააოხრე იგი (პაპარამ იტყვის, აიღებს ჯოხს, ჩაურტობს ხატის წინ მიწაში და დაუწყებს უროთი ან სხვა რითიმე ცემას, სანამ სულ მთლად არ ჩასასბს მას), და უყე მას იგივე, რაც მე ამ ჯოხს უყე. როდესაც გათავებს ამ მშვენიერ ლოცვას, იგი და პაპა გამოვლენ ეკლესიიდან და ერთად შესვამენ და დალევენ ხატისთვის მიტანილს შესწირავს. მეგრელები ყოველთვის იმას ევერდებთან ღმერთს, რომ მან ამოწყვიტოს მათი მტერი, ააოხროს ყოველივე. რაც მათ მტერთ ეკუთვნის—სახლი, მიწა, საქონელი როდესაც მეგრელები ავად ვახდებიან, ვერ პაპს მოუწოდებენ, რომელსაც, როგორც ანგელოზს, ისე ერწმუნებიან. პაპა, როგორც ზემოთაღებული შენიშნეთ, კარგა ხანი ჰმურტლავს თავის წუნებს და მერმე წარმოსთქვამს სიტყუებს, მაგალი, „ესა და ეს ხატი გიყურებოა“. მაშინვე ვაგზავნიან ავად-მოფს ხატზე სალოცავად, მიართმევენ შესწირავს და მთავალ სხვას აღუთქვამენ ხატს, ოღონდ კი მარტეს ავად-მყოფი, მაგრამ როდესაც რჩებიან, აღუქმას არ ასრულებენ და ამბობენ, რომ აღუქმა მხოლოდ იმისთვის დადუბთ ხატს, რომ არ მოეცალათო.

ძურდებს უფრო ძლიერ ეშინიათ დაიფიცონ წმ. ბიორგის ხატზედ, მოზიშობლეს საგვარეულოსაზე, (სოფელ ხათაში), რომელსაც ეწოდება მთავარ-ანგელოსი, და წმ. იოანის ხატზედ, სოფელ პულაში. ამბობენ, რომ ეს ხატი წინად ესენა ერთ ეკლესიაშია, რომელიც ქაობის მახლობლად იდგაო; ქაობაში მრავალი ბაყყები იყო და ყურებს უქედდებენ ამ ხატს; მათმა ყოყინმა თავი მოაპყრა მას და იგი ერთ მთის წვერზედ გადღაო. ძლიერ საშინაოდ მიანნიათ ეს ხატი და ერიდებიან მის სახლობეს ვეფას, რადგან ჰგონიან, რომ ვინც მუთახლობდება მას, მაშინვე მოკვდებაო; ამიტომ როდესაც მეგრელები მიღან მს სალოცავად, ძრიელ შორიდან ევერდებიან მას, შორიდანვე ვადაუყრიან შესწირავს და მაშინვე უქან გა-მოიქცივიან. პაპა წელიწადში ორჯერ-სამჯერ სწირავს იქ და ისიც დღის ძრუოლით. როდესაც პაპა დადის ამ ხატისთვის შესწირავის მოსაწარობლად, უჩრებს ხატს, რომ მათ არ დაიფიცონ იმაზედ, კიდევ რომ მართლნი იყვნენ, რომ ამით არ გავარისხონ ეს ხატი.

წმ. ბიორგის საშიშხატთა შორის შესანიშნავია ხელის წმ. ბიორგი, კავასისი მთის ძირში, და განთქმული ილორის წმ. ბიორგი, რომელიც ძრიელ

სწამთ მეგრელებს, ძარბოვლებს, აფხაზებს და ყველა მახლობელ ხალხთ. სხვა კიდევ რამდენიმე წმ. მიორ-გის შესანიშნავი, მაგრამ რომელიმე აქ მოვიხსენეთ, ისინი უმეტესად სწამთ. შევლა თავის სამრევლო ხალხს აქტებს და ადიდებს. რომელიმე იკლესიის შემავალი ამბობს ხშირად, რომ ჩვენი ხატი მხნეა და სამხედრო მნიშვნელობა აქვსო და სხ. მეგრელნი სოფელ-სოფელ დასვენებენ თავიანთ ხატებს და ჰკრფენ შესაწირაჲს; როცა შესაწირის მოაგროვებენ, პაპა თავის ხატისადმი კუთვნილ ნაწილს წაიღებს.

მართი კეთილშობილი კაცი, სახელად რამაზა ვახდა ერთხელ აეად შარხაში. მქიშია რამდენჯერმე უჩრია მას ხორცის ქაპა. ბოლოს გაკირებაჲმ და ექიმის ჩრე-ვამ გააბედვიეს მას ხორცის ქაპა. მართხელ, როდენ-საკ სქამდა იგი ხორცს, მოვიდა მასთან კათოლიკო-ზისაგან გამოჭაენილი პაპა და მოასვენა ხატი სწელ-ლის განსაჯრნებლად. აეად-მოაფხა მაშინვე დახატრ-ენა ჯამი, რომელშიაც ხორცი იყო, რადგან ემი-ნოდა ხატს არ დაენახა იგი; შემოაბატეებინა პაპა, დალიწორა პირ-ჯგირი, შეევეღრა ხატს, შეუთვალა კა-თოლიკოსს მადლობა და პაპა გაისტუმრა, მერმე ხელ-ახლად იწყო ხორცის ქაპა. მსეთი ხატთა თაყვის-სკემა და აღნიშნულ დროს ხორცის ქაპის აღკმაღ-ლევ ბერძენთაგან არის შემოღებული. რომ უფრო მტკიცედ შენახებინონ ხალხს მარხვა, აქაური მღვდლე-ბი ხატავენ საიდუმლო სერობასაკ კი ვაშაღებულს თევზით და არა პასექის კრავით, რადგან ბევრნი მათ-განნი ამტკიცებენ, რომ იესო ძრისტეს ხორცი არა-სოდეს არ უქამიოა. მართმა მეგრელის მღვდელმა სთქვა ქადაგებაში: ყველამ იცის, რომ ხარებობას მხოლოდ თეზნი იქმევა. იმ წელს, როდესაც იესო ძრისტემ უქანასწელად შესასრულა საიდუმლო სერო-ბა, ხარებობა სწორედ ნების კერის შაბათს მოი-და. ლახდა ქაპად უფლო ჩვენი თვისი მოციქულე-ბით და დაუწყა მათ დარჩევა; იესო ძრისტემ ისე დიდხანს იქადაგა, რომ მუღლამ გადავიდა და იშათ კი ჯერ არ დაწყით ქაპა. მენიშნეს ეს და იწყეს სჯა, ნუ თუ არ შეიძლება ხორცის ქაპა ამ ცივი თევისს მაგიერად, რომელიც წინ გვიდევსო. მსჯე-ლობის შემდეგ ერთხმად დაადგინეს, რომ შეიძლება მაშინვე ერთი დიდი თეზნი ვარდაიქა კრავად და იესო ძრისტეს თვისი მოწაფეებით სქამა ის. ამ პაპას, მხნათა წინააღმდეგ სწამს, რომ იესო ძრისტე ხორც-საკ სქამდა. მეგრელები ჩვენ ხატებს კი არა სცემენ დიდ-პატიეს. მართხელ ერთმა მეგრელმა გვითხა: რა-

ლომ თქვენი ხატები ჩვენ ხატებზე უძლიერესნი არ არიან? თქვენებური ხმლები და ფარჩა უფ-რო მაგრებია, სანამ სხვა ქვეყნისა, ამირომ თქვენი ხატებიც უფრო ძრირენი უნდა იყენენო. ხუ-რბოაც ასეთი უნდა...

გ. ბარბაქი.

მაძღვკრება

სახარების ცხრა ნეტარებაზედ, თქმული ქმშვე-თის ეგვლესიაში 22 ფებერვალს, 1887 წ.

V

„ნეტარ იყვნენ მოწაფენი, რამე-სუ იგინი შეიწაფნენ“ (მათ. 5, 7).

მის არ გამოუტლია, ძრისტეს მიერ შემოკრე-ბილნო ერნო, ამ ქვეყანაზედ რამე გაკირება? მის არ უნახავს შავი დღე? არ არის ისეთი ადგილი ქვე-ყანაზედ, სადაც კი კაცო სცხოვრებს, რომ ტანჯვისა და მწუხარების ხმა არ ისმოდეს; მთელი ქვეყანა—სადგური კაცისა,—სასეთა ათის გვარი მწუხარებით და გაკირებით, საესეა ვითოა და ვეღახით; არ არის ისეთი ბედნიერი კაცი, რომელსაც შექმლოს სთქვას: არ მე ვიცხოვრე ამდენი ხანი და არ ვიცი—რას ეძე-ხიან გაკირებასაო; ყველა ჩვენგანს, მშანო,—ზოგს, რასაკირეგლია, უფრო მეტათ, ზოგს უფრო ნაკლე-ბათ,—მაგრამ ყველას კი გამოუტლია, ყველას უგე-მებია ცხოვრების სიწარე. მაგრამ დიდება სახიერსა განგვენას უფლისას! იკი არ არიდებს თავის მოწაულე თეალს თავის ქშილების გაკირებას და დაგრდომას. მს-გაკირება და მწუხარება კცმა თუქვა თვისივე უკულმართობით თეთონვე გამოიწვია, მაგრამ შემოქ-მელი ჩვენი, მშანო, ძირი უხსენებელი, სულ-გრძელი, მრავალ-მოწაულე და კაცთ-მოყვარე; იგი თავის სა-ხიერებას არ აკლებს კაცს; მან მოგვცა კადნიერება, ძრისტეს მოარწმუნერო, რომ ჩვენ გაკირებაში მიე-მართით მას, და იგი ყოვლად სახიერი და ცოდვილი მოწაულბელი შეისმენს ჩვენს ევღრებას და ხელს მო-გვიმართავს ჩვენ გაკირების დღეში; რასაცა ითხოვ-დეთ სახელთა ჩემთა მამისა ჩემისაგანაო, გვენუე-შგებს ჩვენი ლთავბრივი მოძღვარი, დარწმუნებული იყავით, რომ მოგვეცმათო. რასაკირეგლია, მშანო,

რომ ეს ყოველად შემკლებელის ლეთის მოწყალეობა და შეწევნა ჩვენთვის სრულიად საკმარისი იქნებოდა; მაგრამ მას, ჩვენ ზეციერ მამას, სურს, რომ ჩვენც ისე სრული ვიყავით, როგორც თითონ არის (მათ. 5, 48); მას ნებავე ყოველად სახიერებთა თვისითა, რომ კაცოც, — ეს ლეთის მზავასად და ხალად შექმნილი არსება, ისეთივე მოწყალე იყავს, როგორც მამა მისი ზეცათა (ლუკ. 6, 36) და ამიტომ მან დავეილა მცნებთ, რომ კაცს ისე უყვარდეს თავისი მოყვების, როგორც თავი თავისი (ლუკ. 10—27), რომ ყველა ჩვენგანმა გაქირებულს და დაერღობილს თავის მოყვასს ისე უშველოს, ისე ხელი მოუპართოს, ისე გუელი შესტკივრავდეს მისთვის, როგორც თვით ჩვენი თავისათვის, რათა ამითი დავამტკიცოთ, რომ ჩვენ ვართ იმ ჩვენი ზეციერი მამის შვილნი, რომელმაც გამოუთქმელითა მით კაცთ-მოყვარებთა თვისითა არ დაზოგა თავის შოლოდ შობილი ძეც ჩვენი გაქირებიდგან გამოსახსნელად. მან პირ-და-პირ პირობათ დავეილა, ქრისტიანენო, რომ თუ ჩვენ, ჩვენს მოყვასს ხელს ვაუმართათ, მაშინ ჩვენც იმედი გვქონდეს, რომ ჩვენ გაქირებაში გვეშველება; ერთარ არს, გულის ხმა ჰყოს გლახიკისა და დაერღობილისა, დღეს ბოროტსა იხსნას იგი უფალმან“ (უხალ. 40, 2). ამითი ჩვენ, ასრეც ესთკვათ, ვეალებთ თვით ჩვენს შემომამელს: ამინ უცეტუე თქვენა—მოგამართამა მაცხოვარი ჩვენი უკანასკნელსა მის დღესა, —რაოჯენი უყავით ერთსა ამა მგორჯეტაგანს მათა ჩემოსას იგი მე მიყავით (მათ. 25, 40).

აი, ძრისტეს მორწმუნენო, რა უდიდესი მცნებაა—მოწყალეობა, და აი ამ მოწყალეობისთვის თვითვე ჩვენ შეწყალებას აღვეთქვამს მაცხოვარი: ნეტარ იყვნენ მოწყალენი, რამეთუ ივინი შეწყალდნენ.

სხვა-და-სხვა ნარიბა, ქრისტიანენო, სახე მოწყალეობისა და ფართობა მცნება ესე, ბევრგვარ გაქირებას შეხედება ხოლმე კაცი თავის სიცოცხლეში და ამისდაგვარად სხვა-და-სხვა ნარი ხელის მომართვას ვეთხოვს იგი თავის შავ დღეში. არიან ისეთი გაქირებანი, რომელნიც პირ-და-პირ შევებთან კაცის ხორციელ ბუნებას; ხოლო არიან ისეთნიცა, რომელნიც სულიერად და სწიგნობითად სტანჯვენ და ავიწროებენ კაცს. ამის შესაფერად ჩვენი მოწყალეობის საქმეც, ქრისტეს აღმასრულებელნო, ორ გვარი უნდა იყავს; ჩვენ უნდა ჩვენის მტკადინობით და ხელის მომართვით ავატკინოთ კაცს, —რამდენდაც ეს ჩვენ შეძლება შობა, —როგორც ხორციელნი მისნი

მწუხარებანი და შევიწროებანი, ისე სულიერნი მისნი უბედურებანი, გაქირებანი და დატყვანი.

ჯერ თქვენ ყურადღებას, კეთილ-მსახურნო მსმენელნო, მივატყვე კაცის პირველ გვარს გაქირებას და ამის შესაფერის ჩვენის მზრით გაკითხვის საქმეს. პირველად, ძმარ, შენ ხშირად შეხედები მშობის და მწყურვალს. არიან, მეგობარო, და არიან იმისთანა საცოდაენი, რომელთაც ანუ ავად-მყოფობის გამო, ანუ საზოგადოდ შრომის შეუძლებლობის გამო არ ძალუძსთ ლუკმა პური თავის ოფლით მოიზოგან; შენ კი—მაღლობა ლმერთს—არამც თუ შენთვისა გაქვს საკმარისი პური და წყალი, არამედ მრავალ მოწყურვალს ლმერთმა იმდენი მოვანიკა, რომ შეგიძლიან შენი ნაშრომიდგან უწილადო რამე ამისთანა საცოდაე ხალხს. ისარგებლე, ძმარ, ამ შენი უფლის მოწყალეობით და გაკითხე რითიმე შენი უმცროსი მოძმეც, რომლისა შეწყალებას უფალი თავის თავზედ აღლეს, ძმარ, მითომ შენ ძრისტესთვის მიგეცის მოწყალეობა, და ამისათვის საშინელსა მას ვანიკთხვის დღეს მოგავაგონებს ამას და გეტყვის: შობიდა და შეგი მკჷმადიო, მწყურვალდა და მსხვა შობა (მათ. 25, 35). აჰ, ძმარ, იმას კი არა აქვს მნიშვნელობა, რომ გინდა თუ არა უტეველად ბევრი მისეც გლახას; არა, —აქ თითონ შენ შეძლებად ვეცად არის დამოკიდებული და იმ შენ წმიდა გულზედ, რომლითაც შენ ეკითხავ შენ გაქირებულს მოყვასს. მართს აღვიღს მაცხოვარი გეუწყებებს, რომ ერთი პინაკი წვალიც რომ დააღუენინო შენ მწყურვალე მოყვასს ჩემს სახელობაზედაო, ესეც კი არ ჩავიგნის ფუტუთაო და ჯეროვანად დაიფხვსდება ზეციურ სასუფეველშიო.

ბატონთე შენ, ძმარ, ხშირად შეხედები შენ უმცროსს ამას, რომელიც მთლად შიშველ-ტიტეკლია და არასფერი არა აქვს, რომ თავის ტანი დაიფაროს სიციხისა და სიცივისაგან; შენ კი ლეთის მოწყალეობით იმდენი გაქვს, რომ მცირე ოდნით მაინც შეგიძლიან გაკითხოა შიშველი და შემოსო იგი რითიმე. იქონიე, ძმარ, შებრალეობა მისი, რომ შენც მხსნელმან შენგან თავის მოწყალე თვალი არ ავარიდოს და არ გითხრას: შაშველ ვიყუე და არა შეშეშეო (მათ. 25, 43)

შენი ქველ-მოქმედება და მოწყალეობის საქმე უნდა გამოაჩინო იმ უბედურთა ზედაც, რომელნიც შეპყრობილ არიან სატყალადოში. იქნება, ძმარ, ესრეთი მოწყალეობა ვადავიკიდებს და სთქვა: რა მოწყალეობის ღირსნი არიან კაცის მკელენი, მცარცველნი,



პურღნი და საზოგადო ბოროტის მომქმენდიო? არა, ძმაო, ესრეთი შენი მსჯელობა ქრისტიანულს სიყვარულს არ მოასწავებს; კიდევ იმიტომ უფროა ღელა-სულ-გრძელბით მოყვარე მათ, რომ ამ შენს ქცევით ეგება როგორმე მოიზღო და დაუმშვიდო მათ ბოროტისლმი მიღრეკილი გული. ძაცის გულს ისრე არა იზღამს რა, როგორც სულ-გრძელბა, თავადებდით სიყვარული და გაჭრების დღეს უსასყიდლოთ იმურად ხელის მომართვა. შენ, ძმაო, შენის სულ-გრძელბით და ქველის მოქმედებით უნდა ემგზავსო შენ ზეციერ მამას, რომელც სწავიამს მარტო და გრძობა ზედა, რომლისა მსუ აღმოვაქვს რომ გრძ კეთილთა ესე ბოროტთა ზედა. (მათ. 5, 54). რომელსაც არამც თუ მარტო მართალი უყვარს, არამედ კოდეილთაც სწავლობს და უნდა მოქცევა და ცხოვრება მათი, და ამიტომ სადაც გამრავლებას უსწავლობა, მესტა უფროსად გარდაქმნების მაღლი მასი (რომ. 5, 20), ჩენც უცელანი, ძმანო, ერთ ღროს „შეპყრობილ ვიყავით“ უსჯულოებთა ვაშო ჩენთა, მაგრამ შემოქმედმან ჩენმან შეგებარალა და გამოგვისხნა სისხლითა ძესა თვისისათა, თუმცა ჩენც ღროს არ ვიყავით ამ მოწყალეობისა. შენ ვილა ხარ, ძმაო, რომ წენ მოყვსის განკითხვაში შესდობარ, — იქნება შენ უფრო უარესი ხარ; — არა, კეთილი მეგობარო, შენ კეთილი და მარტო სიყვარული სთესე შენ მოყვსის ცხოვრებაში, თუ გინდა იგი საპყრობილენიც იყვე; მეორეთ მოსელის დღეს მაცხოვარი ამ შენ სულ-გრძელბებს და მოწყალეობას დაგიფასებს და ამ სიტყვებს გეტყვის: საპყრობილესს ვიუყ და მოსჯედა ჩემდაც. (მათ. 25, 36).

შენი ქველ-მოქმედება, ძმაო, უნდა გამოაჩინო რითიც კი შეგიძლიან — სწეულთა ზედა, რომელთაც თავის თავად არა აქვთ შეძლება, რომ მოიჩინონ თავის თეი. ამითანა სწეულთათვის, ძმაო, ისე უნდა შეგტკიოდეს გული, როგორც შენი ღვიძლი მისათვის და ახლო ნათესავისათვის; უნდა იხმარო ყოველი შენზე დამოკიდებუი ღონის ძიება, რომ რითიმე შეუმსუბუქო სწეულს მისი სატყავარი, და თუ უფლის ნება იყოს, რომ იგი გარდაცვალებულ იქმნეს ამირ ქვეყნით, — ამ შემთხვევაშიც, ძმაო, გამოაჩინე შენი კაცთ-მოყვარეობა — დამარხე იგი, ამისთანა სწეულ მოყვასზე შენ ქველ-მოქმედებას მოგაგონებს მაცხოვარი მართლ-მსაჯულეობის დღეს და გეტყვის: სსეულ ვიუყ და მოსჯედა. (მათ. 25 36). — დასასრულ — შენი მოწყალეობა და კაცთ-მოყვარება განაერ-

(ვლელ, ძმაო, უტხოთა და მკზაერთა ზედაც. მათ ისე მიეცებ და მიიღე შენ ქერ ქვეშ, როგორც თვით უფალი ჩენი იესო ძირსტე, რომელსა აჩა აქნაქს სადა თავი მიადრია (ლუკ. 9. 58). ამასაც მოგაგონებს ძირსტე ლმერთი უქანასწენლსა დღესა და გეტყვის, შენც შემოიღე ჩემ სასუვეველშიო, რადგან ერთ ღროს უფსო ვიუყ და შენც შეამწყანარო (მათ. 25 — 35).

აი, ძმაო, ამ გეარად უნდა მოუმართო ხელი და დავებარო შენს მოყვასს, როდესაც ხედავ იმის ხორციელ მწუხარებას და გაჭრებას. მაგრამ ამასთანავე ნუ დაივიწყებ, კეთილი მეგობარო, რომ შენი მოყვსი მარტო ამისთანა შევიწროებას არ მიეცემა ხოლმე, ხშირად მრავალ გეარო სულიერი გაჭრება და მწუხარება დაადება ხოლმე მასს, და ამიტომ, თუ შენ მოვალე ხარ ხორციელად დანაზრებისა, მით უმეტეს სულიერათა უნდა უშეგლო და შეებარალო შენი მოყვსი; ვაშობ — მით უმეტეს მეთქი — იმიტომ, რომ სული მაღლა სდგას ხორცზედ და სულიერნი უბედურებანი უფრო საშინო არიან ხორციელზედ.

ამ შემთხვევაში აი რაში მდგომარეობს შენი მოვალეობა შენი მომამ სადმი.

შენ ხშირად შეტელები, ძმაო, შენს მოყვასს, რომ იგი აღეცა კოდესა და სიბნელის გზას ან იაიის უმეტეობით ამ ბოროტის ნებით. შენი მოვალეობაა დაარიგო და მოაქცოო შენი მოყვსი გზისა მისგან წარწყმედისა, და დარწმუნებულ იყავ, რომ ამ შემთხვევაში, სიტყვისებერ წერილისა, ისინა ხელსა შესისა საცვდილისა და დაფარე მას მრავალსამისჯან ცოდვისა (იან. 5, 20). შენი მოვალეობაა, ძმაო, რომ შენს მოყვასს, გზა აჩუქებ, გზა დაწახო, ვაშო უზიარო მას შენი კოდანა, მისცე მას კეთილ-გონიერული დარიგება და რჩევა, როდესაც ხედავ, რომ იგი თავის უფუფური ქცევით მიეცემა რაიმე განსაცდელს; თუ მას უბედურება ეწია, რაიმე შემთხვევისა ვაშო, მაშინაც კი არ უნდა დაუტეო მარტოდ: შენ უნდა ნუ-გეუბნე სცე მას და ეცადო, რომ ეს მისი უბედურება შეუმსუბუქო. ხოლო თუ მარტო არ შეგიძლიან შენი მოყვასის შეგლა და მისგან უბედურების აცდენა ან შემცირება, მოუწოდე სხვათაცა შენთა მეგობართა, ხოლო უმეტესად მიმართე ლმერთსა, ილიოცე და ევედრე, ძმაო, შენი გაჭრებული მომძისათვის ყოველად შექმლდებოლა უფალსა, რომ მან უბე მოწყალეობა, გარდასამოუცილისა შეწყმედულს და უბედურს თვისი მაღლი და გამოიჩინას იგი გაჭრებისაგან. ამ შენი მოყვასისათვის, ძმაო, ისე გულ მზურვალედ



უნდა ილაპარაკებინათ თითონ შერთვის და შერი-
სკუთარი გაჯირბისათვის ლაკულობდა. ან უნდა
სწავლობდა ანამე თუ შერი მეკლასათვის და კეთი-
ლის მოყურობისათვის, ანამე უკლასათვის. შერი
მტრისთვისაც კი. ძრისტიანულ სიყვარული ვანი-
ჩეა, ძმაო, იმითი, რომ იგი ბოროტისათვის ბოროტს
არ აგებს; ქრისტიანი ვაცი მათ არის ყოველთვის
გულის წმინდით ამატობს, თუ ვინმემ აწყენინა, ან
უსამართლოება გაუწია, და ბოროტისა წილ მივაგას
მას კეთილი. აი მაცხოვარი, ძმაო, რასა ბრძანებს:
გთუბრავთ მტრენა თქვენნი და აკურთსეკადით მწკვერთა
თქვენთა და გუილას უფოფადთ მოძვლეთა თქვენთა და
ულოცავდით მათ, რამჟინა გმძლავრებდენ თქვენ და
გაგვიბრძენ, — რათა იყვნეთ თქვენ შვალ მამას თქვენ-
ის ზედთას... უკუთუ გთუბრადენ მხოლოდ მიუკასნი
თქვენნი, რა სასუიადელი გაქვსო? უკუთუ მუხკურთადა
გმტრად ჰქვან. და შერთუ მოყოფითხადეთ მხოლოდ
მგობართა თქვენთა, რასა უმეტეს იქმთ? ანუ არა მუხ-
კურთად ქსნეთ ჰქვან? იყუენით თქვენ სწულე, ვითარ-
ცა მამ თქვენნი სწულე აჩს (მათ- ნ, 44, 48). ამას,
ძმაო, არა თუ მცნებათ გვაძლეს ჩვენი მოპოვარი,
— იგი პირ-დაპირ გვეუბნება, რომ თუ თქვენ არ მო-
უტყუებთ თანამდებთ მათ თქვენთა, არცა მამა თქვე-
ნი ზეცათა მოგტყუებთ შეკოდებთათქვენთაო (მარ-
11, 26). მოიგონე, ძმაო, მაგალითი შერი მაცხოვ-
რისა, რომელიც გვარსა ზედაც კი ლოცულობდა
თავის მტრისათვის (ლუკ. 23, 34). **თუ** იგი უკოდ-
ველი და ყოვლად წმიდა ასე ეტყუადა უსჯულთ თ-
ვისთა მყვლთა, შერი რაღა ვითქმის, ძმაო, რომ-
მელსაც თუმცა შერი გვოდაც ერთსა და ორსა შერი
მოუყასი, მაგრამ შერი თითონ ოცსა და ორმოცს სკო-
დაც შერი ზეციერ მამას; მან როგორღა უნდა გაპა-
ტიოს და შერიზდ მოუწალებს მოიღოს, კეთილ-განი-
ერო მეგობარო, თუ შერი ესრეთეც სულგბქლებით
და მოუწალებით არ მოუტყუე შერი თანამდებსა.

აი, ქრისტეს მარწყმუნერო, ის ხოციცილი და
სულიერი ჩვენი ქველის მოქმედება, რომელიც უნდა
გამოვიჩინოთ ჩვეთა მოყვასთადმი.

ამასთანავე იმასაც მოგაგონებ, ძმაო, რომ რო-
დესაც შერი რომელსამე ქველ-მოქმედებას შერები, იმას
კი არ უნდა ცილობდებ, რომ შერი კეთილი საქმე-
ები სხვას დაანახო, და ქვეყნიური ქება და დიდება
შეიძინო; ანაა ხომ წარამართნიც სხადან. **თუ** გინდა
რომ მტრებთა შევიწროვოს შერი მოუწალება, მოილე
იგი დაფარულად, მარტო შერი ზეციური მამის სახე-

ლობაზედ. შერი უნდა შეიგნო ის ჰაზრი, ძმაო, რომ
თუ აძლევ და შევილი რითიმე შერი გაჯირბელობს მოყ-
ყასს, შენსას კი არას აძლევ, შერი აძლევ ლეთის მო-
ცემულს; თუ შერი თითონეც მტრით არას მოაკცემს,
ძმაო, ანა შერი ოღის მოცემს სხვას. ჩვენი შემომამქმელს,
ძმაო, ამ მემბიხევეთაში ორი ნაირი გზით მიჰყავს ვაცი
ერთსა და იმეტი მისისამი: მაგალითებრ, თუ შერი
სულიერად და ხორციელად მტრედ დასაჩუქრებელი
ხარ, შერი უნდა მოთმინებით და სიმდაბლით გაიარო
ეს შერი ეკლიანი გზა და იმედი გქონდეს, რომ ე-
ციისა და მამეტებულად ლეთის სახიერი შერი ზედ მსრულ-
ველობა გამოვიყენოს შერი ამ ნაირი შევიწროებოდაც;
თუ შერი მტრესა ზედა ქვაყოფილი იქნები, და ღირ-
სეულად შესაბულებ ამ აწილს ღვაწლს, შემომამქმელი
შერი დაგადვენს მრავალსა ზედა და შევიყენოს სიხ-
რულსა უფლისა შერისასა“ (ლუკ. 25, 24). მს არის,
ძმაო, ერთი გზა, რომელიც გაჯირბელთ და შევიწ-
როებულთ უნდა გაიაროს, მეორე გზა უტყვის უფრო
მდიდართა როგორც სულიერად, ისე ხორციელად.
მაგალითებრ ესთქვით ძმაო, შერიმა მეთუემ მოცუ-
გონება და შეგამკო წინაპობით თვისებებით; ეს იმის-
თვის კი არა, ძმაო, რომ ამითი შერი იმპარტავენო,
შერი უფრო მტრედ დასაჩუქრებელი მომძის წინამე,
— ანა არა და შერი სულიერი სიმდიდრე მარტო შერი
საკუთრებად დაინარჩუნო. არა, მეგობარო, ეს არის
შერი გამოცდა, — ნახოთ, შერი ისარგებლებ ამ ნიქით
და განუხიარებ მას შენს მოყვასს, როგორც შენმა
ზეციერმა მამამ შერი გიყოს თუ არა? აჯრეთე, ესთქვით,
შერი გაქეს ლეთის მოუწალები — ქვეყნიური საურჯ; შერი
ნუ იფიქრებ, რომ აქაც ლეთიურმა განგებამან უმიზ-
ნით მოგანიჭო შერი ეს სიმდიდრე; შერი ამ სიმდიდრითა
გაზიარებით შერი მოყვასთათანა უნდა დაამტკიცო, რომ
შერი იმეგარადეც სარგებლობ ამ სიმდიდრით, როგორც
შერი ზეციერი მამა, რომელმანც იგი შერი მოგანიჭა. **მს**
არის, ძმაო, მეორე გზა, რომელიც უტყვის მდიდართა.
ნეტავი იმით, თუ იგინი კარგათ შევიგნებთ ამ ლეთი-
ური განგებას, თუ ეს სიმდიდრე არ აუბამს მათ
თვალს და სხვა გზისკენ არ გაახევიენებს. მათ მაც-
ხოვარი მიმართამს უკანასკნელსა მას დღესა ამ ნიქ-
ტარი სიტყვებით: მოკვადთ გურთსეულნო მამას ჩემი-
სანო და დაამკვადრეთ განმზადებული თქვენთვის სასუ-
ფეკელი დასამამადან სოფლისა, რაღან რავდანი იგი
უკუთ ერთს ამას მდგომარეობას მამათ ჩემთას, თუ მუ
მიყავით. (მათ. 23, 34 და 40) ამინ!

არქიმანდრიტი მკაპრი.



მიიღება ხელის-მოწერა 1887 წლისათვის მართულ სასულიერო ვაჭაბოს

„მ წ ყ ე მ ს ზ ე ჯ“

და „მწამსი“-ს რუსულ დამატებაზე.

მიზანი და დანიშნულება გაზეთისა: 1) შეატყობინოს სამღვდელო და საერო წოდებას ყველა განკარგულება და მოქმედება უმაღლესთა სასულიერო და სახორციელო მართებლობათა, კონსისტორიათა და მღვდელ-მთავართა, რომელთა გამოცხადება შეესაძლოა იქმნება; 2) გაავრცელოს ქართველ სასულიერო წოდებაში და ხალხში სალიტერატურო სწავლა და ცოდნა საეკლესიო და საზოგადოებრივი ცხოვრების კითხვათა გამო; 3) გაავრცელოს საქართველოს სამღვდელო და საერო წოდებაში სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივი კეთილის ზნეობისა და სარწმუნოებისა და 4) აუხსნას და განუმარტოს სამღვდელო და საეკლესიო მოსამახურებ პირთ ზოგიერთი საქეო კითხვები, რომელთა ცოდნა მიუცილებელ საჭიროებას შეადგენს მათთვის მტკიცდ მათი მოვალეობის ასრულებისათვის.

„მწამსი“ რუსული დამატებით 1887 გამოცემა სურათებით, მართული გამოცემა გამოცემა სამჯერ თვეში და რუსული ორჯერ.

ფასი გამოცემისა.

| | |
|---------------------------------|--------|
| მთელი წლისა გაგზავნით | 5 მან. |
| ნახევარი — — — — — | 3 — |
| „მწამსი“ რუსული გამოცემით: | |
| მთელი წლის გაგზავნით | 6 მან. |
| ნახევარი — — — — — | 4 — |
| ცალკე რუსული დამატება წლით | 3 — |
| ნახევარი წლით | 2 — |

წერილების გაგზავნა და პირის-პირ მოლო აპირას იება რედაქტორთან შეიძლება რედაქციაში, რომელიც იმყოფება დაბა შვირილაში, რედაქტორის საკუთარს სახლებში.

გაზეთის დაბარება შეიძლება ამ ადრესით: В.В. Квирилы, въ редакцію „МЦКМСИ“ (пастыр.). შვირილაში, „მწამსი“-ს რედაქციაში.

განცხადებანი.

ისიუდების მღვ. დავით დამბაშიძისგან გამოცემული წიგნები:

თბილისში: შრიტუროვის წიგნის მაღაზიაში. მთუთაისში: მმ. შილაძეების წიგნის მაღაზიაში. შვირილაში: შვირილის ნათლის-მცემლის ეკლესიის საეკლესიო წიგნების საწაობში და ლ. ხოზში წერილების წიგნის მაღაზიაში.

სახელდობრ:

საქართველსა სეკულესია ისტორია

ფასი უუდობრ — ცხრა შაური. **ქართული ღოჭვანი**, ფასი უუდობრ 30 ჯ. და უდობრ 45 ჯ. მღვდელთათვის საიდუმლოების შესრულების დროს საჭიროა

სახელმძღვანელო წიგნი

ფასი უდობრ ექვსი შაური. ახალი სასულიერო კონსისტორიათა წამოღებაზე, ფასი ორი აბაზი.

ახალი პარაპლანი

ფასი უდობრ ერთი მან.

ბიბლიოგრაფიების საყურადღებოდ

ბიბლიოგრაფიებს, რომელიც მთელი სასულიეროს ეკლესიისათვის დაიბარებენ შვი მღვდლების და აღსარების სიხისათვის საჭირო ბიბლიოგრაფიას, თითო გამოცემა გამოგზავნება ფურცელი სხეულები სახეობისა.

შინადასი: მოწინავე სტატია. — მოგზაურობა. — სენკაქამ. — შეტრბუტადამ. — კონსტანტინელები. — შეტრბუტადამ. — ქართული გლობის შესახებ. — როდის და ვის შემოიღოს წიგნების ხმაზეა ეკლესიაში. — საისტორიო მასლა. — მომდებარება. — განცხადებანი.